

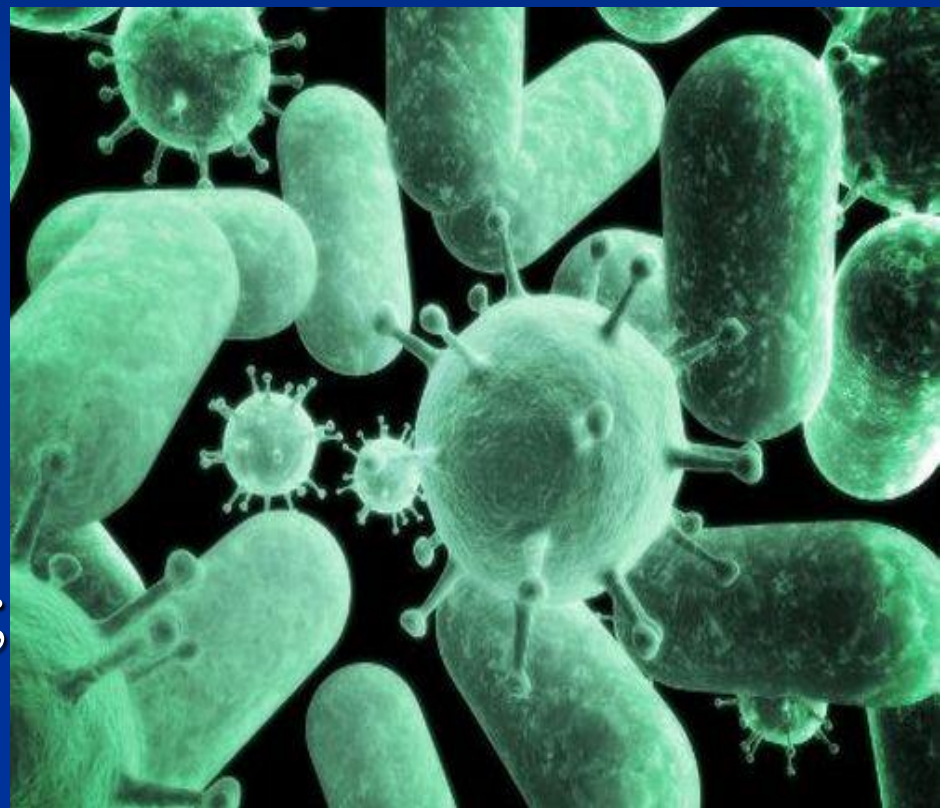
**ЗАПАЛЬНІ
ЗАХВОРЮВАННЯ
ЖІНОЧИХ СТАТЕВИХ
ОРГАНІВ**

БЕЗПЛІДНИЙ ШЛЮБ

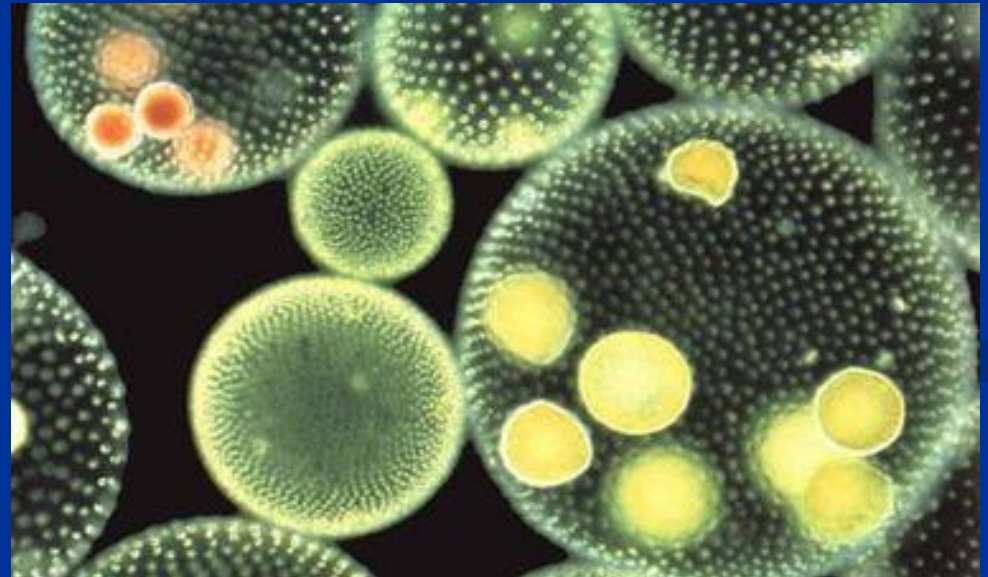
Запальні процеси жіночих статевих органів

- складають близько 65% всіх гінекологічних захворювань;
- серед хворих з запальними процесами статевих органів 80% жінок від 16 до 25 років; них 75% жінок, що народжували.

Етіологія і шляхи поширення

- запальні захворювання жіночих статевих органів можуть бути викликані впливом наступних факторів:
  - ✓ інфекційних;
  - ✓ механічних;
  - ✓ термічних.

Етіологія і шляхи поширення

- неспецифічної етіології – запальні процеси, обумовлені стафілококами, кишковою паличкою, стрептококами, синьогнійною паличкою тощо)
- специфічної етіології – запальні процеси, викликані трихомонадами, гонококами, грибами роду *Candida*, мікоплазмами, вірусами, хламідіями, мікобактеріями туберкульозу)

Етіологія і шляхи поширення

- патогенні збудники запальних захворювань передаються переважно статевим шляхом, рідше побутовим (при користуванні спільними предметами гігієни);
- умовно-патогенні мікроорганізми стають збудниками запальних захворювань за умови підвищення їх вірулентності і зниження імунобіологічних властивостей макроорганізму.

Фізіологічні бар'єри, що перешкоджають поширенню запальних захворювань в організмі жінки

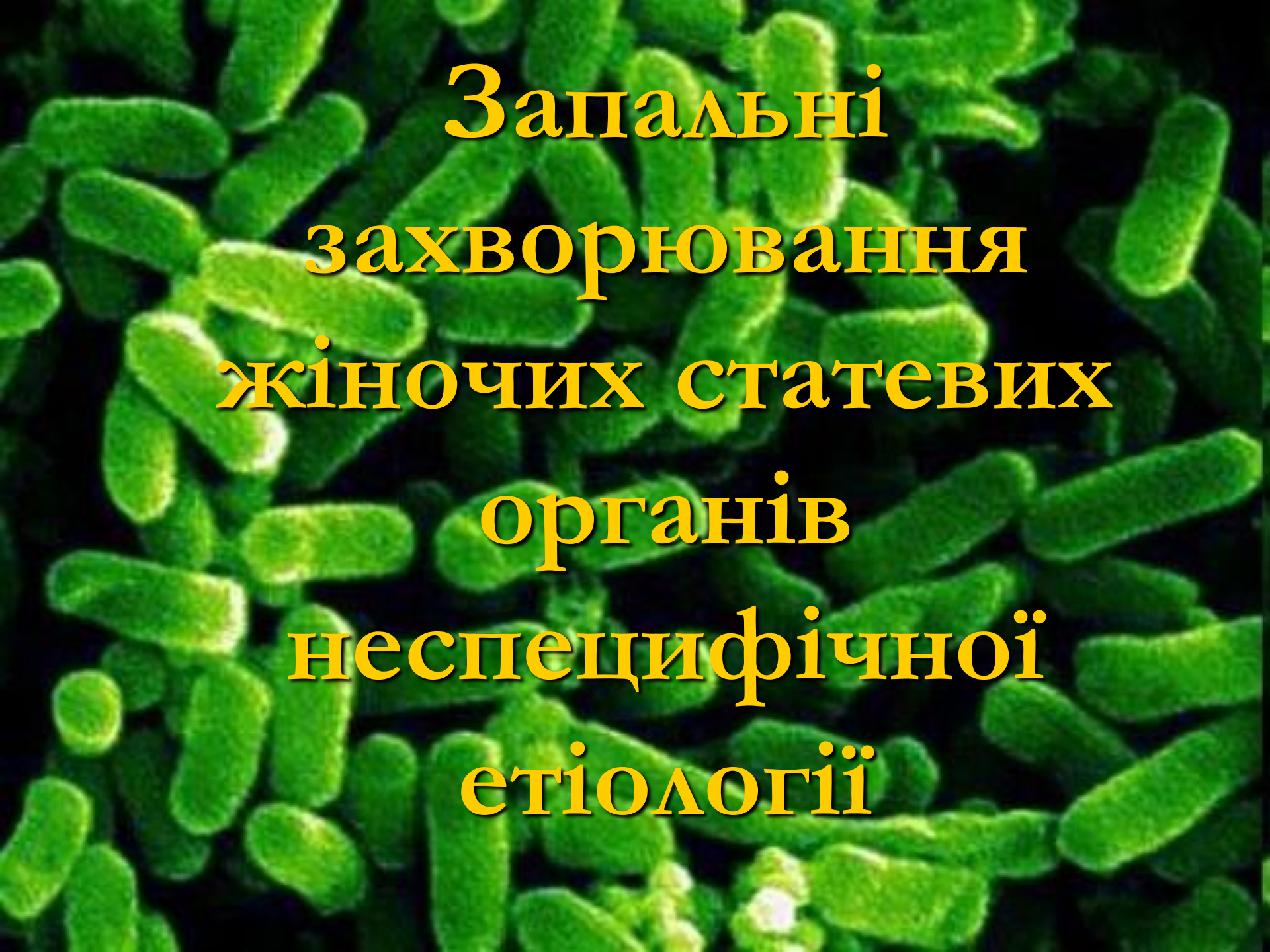
- вульва;
- піхва;
- слизова пробка шийки матки;
- виражене звуження каналу шийки матки в ділянці внутрішнього зів'язу і перешийка;

Фізіологічні бар'єри, що перешкоджають поширенню запальних захворювань в організмі жінки

- циклічне відшарування функціонального шару ендометрію під час менструації;
- перистальтичні скорочення маткових труб, мерехтіння епітелію, наявність безлічі слизових складок;
- епітелій і внутрішня сполучнотканинна оболонка яєчника.

The background of the slide is a dense field of green, rod-shaped bacteria, likely Lactobacillus, viewed under a microscope. The bacteria are oriented in various directions, some appearing as single rods and others in small clusters. The lighting is bright, highlighting the texture and color of the microbial cells.

**Запальні
захворювання
жіночих статевих
органів
неспецифічної
етіології**

Класифікація запальних захворювань жіночих статевих органів

■ За клінічним перебігом:

1. Гострі процеси;
2. Підгострі процеси;
3. Хронічні процеси.

■ За ступенем тяжкості:

1. Легка;
2. Середня;
3. Важка.

Класифікація запальних захворювань жіночих статевих органів

1. Запалення нижнього відділу статевих органів:

- 1) вульвіт (запалення вульви);
- 2) бартолініт (запалення великої залози присінка піхви);
- 3) кольпіт, вагініт (запалення піхви);
- 4) запалення шийки матки:
  - а) цервіцит (запалення слизової оболонки частини шийки матки, вкритої багат шаровим плоским епітелієм);
  - б) ендцервіцит (запалення слизової оболонки, яка переходить в канал шийки матки і вкрита циліндричним епітелієм).

Класифікація запальних захворювань жіночих статевих органів

2. Запалення верхнього відділу статевих органів (органів малого тазу):

1) тіла матки:

а) ендометрит (запалення слизової оболонки);

б) метроендометрит (запалення слизової і м'язової оболонок);

2) придатків матки:

а) сальпінгіт (запалення маткових труб);

б) оофорит (запалення яєчників);

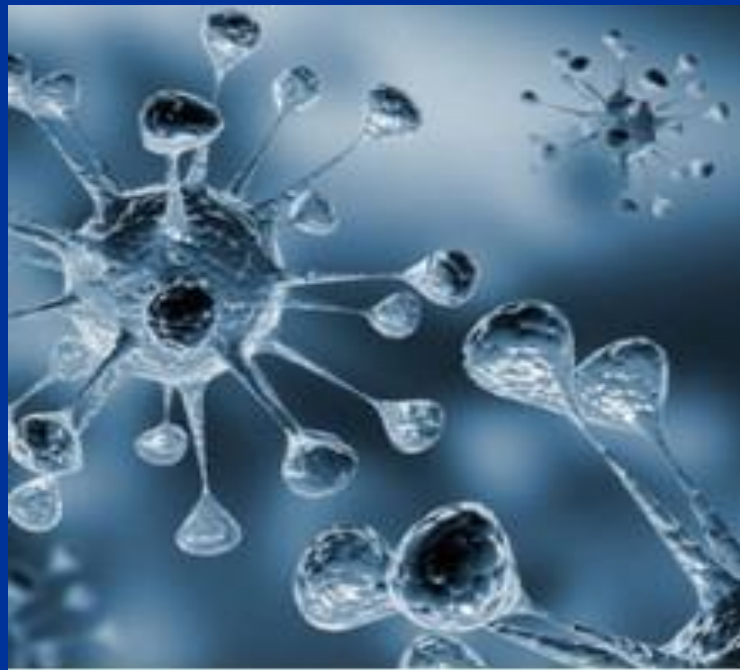
в) сальпінгоофорит (запалення маткових труб і яєчників);

г) запальна тубооваріальна пухлина (запальна пухлина маткових труб і яєчників);

Класифікація запальних захворювань жіночих статевих органів

- д) гідросальпінкс (накопичення серозної рідини в просвіті труби);
- е) пиосальпінкс (накопичення гною в просвіті маткової труби);
- ж) піоварум (наявність гнійника в яєчнику);
- 3) параметрит (запалення тазової клітковини, що оточує матку (бічний, передній і задній));
- 4) пельвіоперитоніт (запалення очеревини малого тазу).

Запальні захворювання нижнього відділу статевих органів

Вульвіт

- запалення зовнішніх жіночих статевих органів;
- у жінок репродуктивного віку частіше є вторинним (при кольпіті, цервіциті, ендометриті, сальпінгоофориті);
- первинний вульвіт діагностують при цукровому діабеті, шкірних захворюваннях, термічних, механічних, хімічних ушкодженнях шкіри зовнішніх статевих органів, гіпофункції яєчників;
- розрізняють гострий і хронічний вульвіт.

Гострий вульвіт

- хворі скаржаться на печіння і свербіж в області зовнішніх статевих органів, особливо після сечовипускання, гнійні виділення, больові відчуття при русі;
- гострий процес супроводжується набряком тканин, дифузною гіперемією ділянки пахових складок, внутрішньої поверхні стегон, іноді збільшенням пахових лімфатичних вузлів;
- нерідко поєднується з гострокінцевими кондиломами, розташованими в області статевої щілини і заднього проходу.

Хронічний вульвіт

- також проявляється сверблячкою, печінням і гіперемією, однак ці симптоми носять стертий характер.

Діагностика

- заснована на даних анамнезу (соматичні захворювання, недотримання правил статевої гігієни, травматичні ушкодження);
- оцінці скарг хворий;
- результатах гінекологічного огляду;
- даних бактеріоскопічного і бактеріологічного досліджень секрету вульви.

Лікування

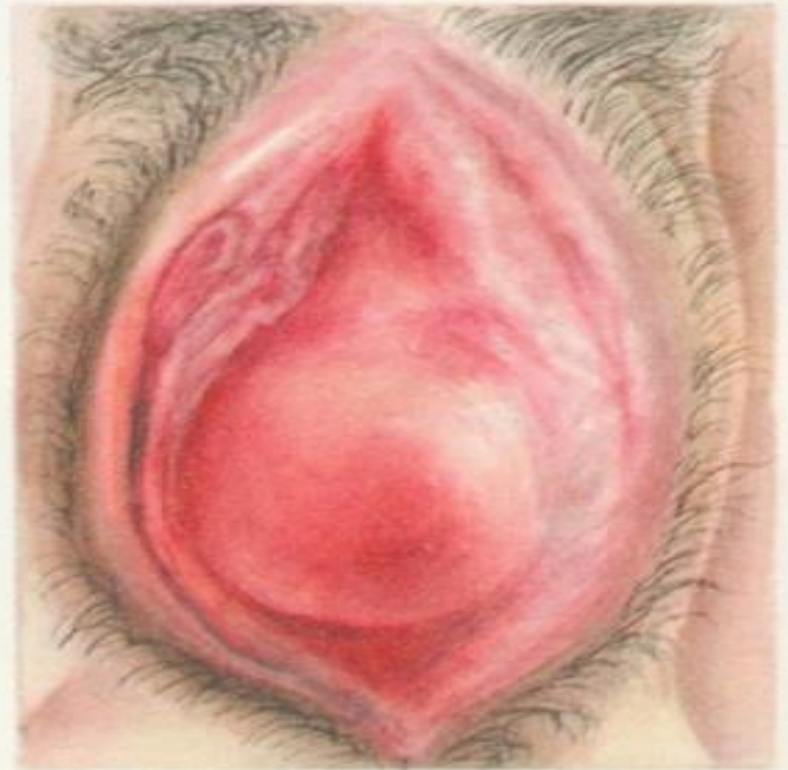
- комплексне, включає застосування місцевих і загальноозміцнюючих засобів;
- показана терапія супутніх захворювань (цукровий діабет, гнійні ураження, гельмінтози, цервіцит);
- необхідно дотримуватися постільного режиму, утримуватися від статевого життя, 2-3 рази на день проводити туалет зовнішніх статевих органів теплим розчином калію перманганату (1: 10000); теплим настоєм ромашки, 2-3% розчином борної кислоти; розчином фурациліну (1: 5000);
- при сильному свербінні застосовують 5% анестезінову мазь.

Бартолініт

- запалення великої залози присінка піхви, викликане стафілококами, кишковою паличкою, стрептококами, протеем, рідше - гонококами, трихомонадами і іншими мікроорганізмами

5

6

БАРТОЛИНИТ

Каналикулит

(вследствие поражения м/о выводящего протока железы)

Бартолинит

(псевдоабсцесс, вследствие поражения м/о самой железы)

Абсцесс бартолиниевой железы

(при проникновении м/о в паренхиму железы и близлежащую клетчатку)

Каналікуліт

- загальний стан жінки порушений незначно;
- навколо зовнішнього отвору вивідного протоку залози відзначається валик червоного кольору;
- при натисканні на протоку виділяється крапля гною, яку беруть для бактеріоскопічного дослідження.

Псевдоабсцес бартолінієвої залози (бартолініт)

- хворі скаржаться на загальну слабкість, неприємні відчуття в області зовнішніх статевих органів, субфебрилітет;
- при огляді - набряк і гіперемія на межі середньої та нижньої третини великих статевих губ;

Псевдоабсцес бартолінієвої залози (бартолініт)

- пальпаторно - різкий біль, місцеве підвищення t тіла, набряк м'яких тканин (псевдоабсцес обумовлює набряк зовнішньої або частіше внутрішній поверхні великої статевої губи, поширюється на малу статеву губу і закриває вхід у піхву;
- на внутрішній поверхні великої статевої губи навколо вивідного протока визначається червона пляма.

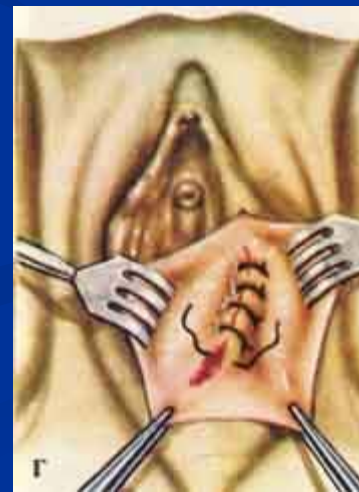
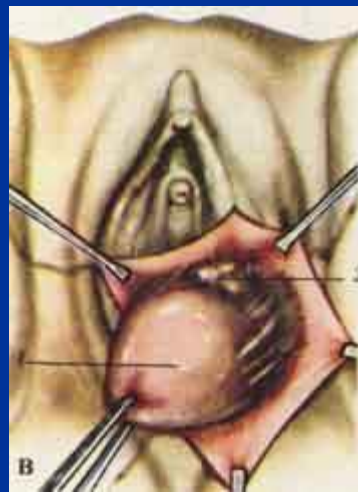
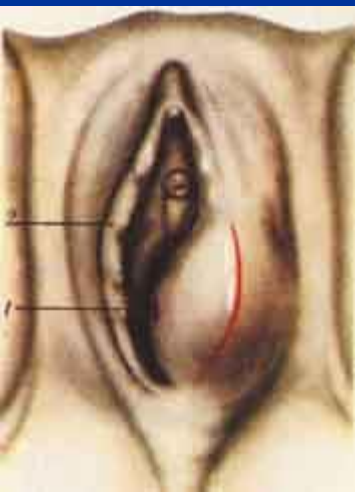
Абсцес бартолінієвої залози

- різке погіршення загального стану: підвищення t тіла, озноб, сильний головний біль, різкий біль в області статевих органів навіть в стані спокою;
- при обстеженні виявляють різко болісне пухлиноподібне утворення (при значному скупченні гною відзначається флуктуація);
- можливо мимовільне розкриття абсцесу, при цьому загальний стан хворої поліпшується, t тіла знижується, однак незабаром настає рецидив.

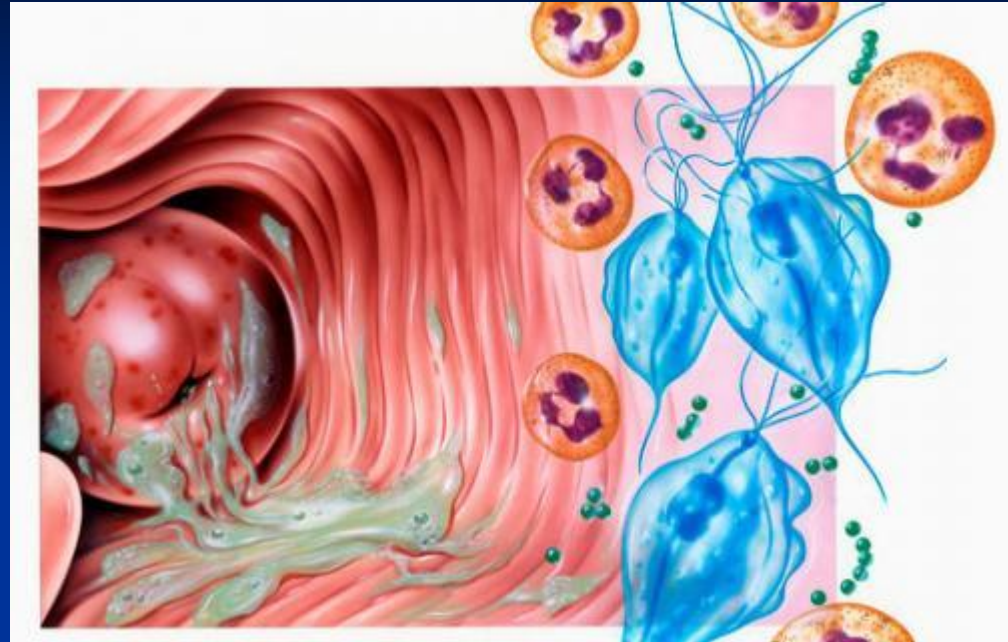
Лікування

- при каналікулітах застосовують антибіотики (з урахуванням даних антибіотикограми), теплі сидячі ванночки з розчином перманганату калію, міхур з льодом, мазеві аплікації з іхтіолом, маззю Вишневського, УФО, УВЧ;
- при утворенні псевдоабсцесу і абсцесу - лікування оперативне: розкривають проток залози в місці найбільш вираженою флюктуації, вивертають слизову оболонку і підшивають її до слизової оболонки вульви (марсупіалізація). У разі рецидиву бартолініту виконують енуклеацію залози разом з протокою.

Кольпіт

- запалення слизової оболонки піхви;
- запальна реакція може бути як осередковою, так і дифузною, нерідко поширюється на вагінальну частину шийки матки і піхву;
- основним симптомом є серозно-гноєподібні білі;
- хворі скаржаться на печіння, свербіж в області піхви і вульви, неможливість вести статеве життя (диспареунія), посилення болю і печіння при сечовипусканні.

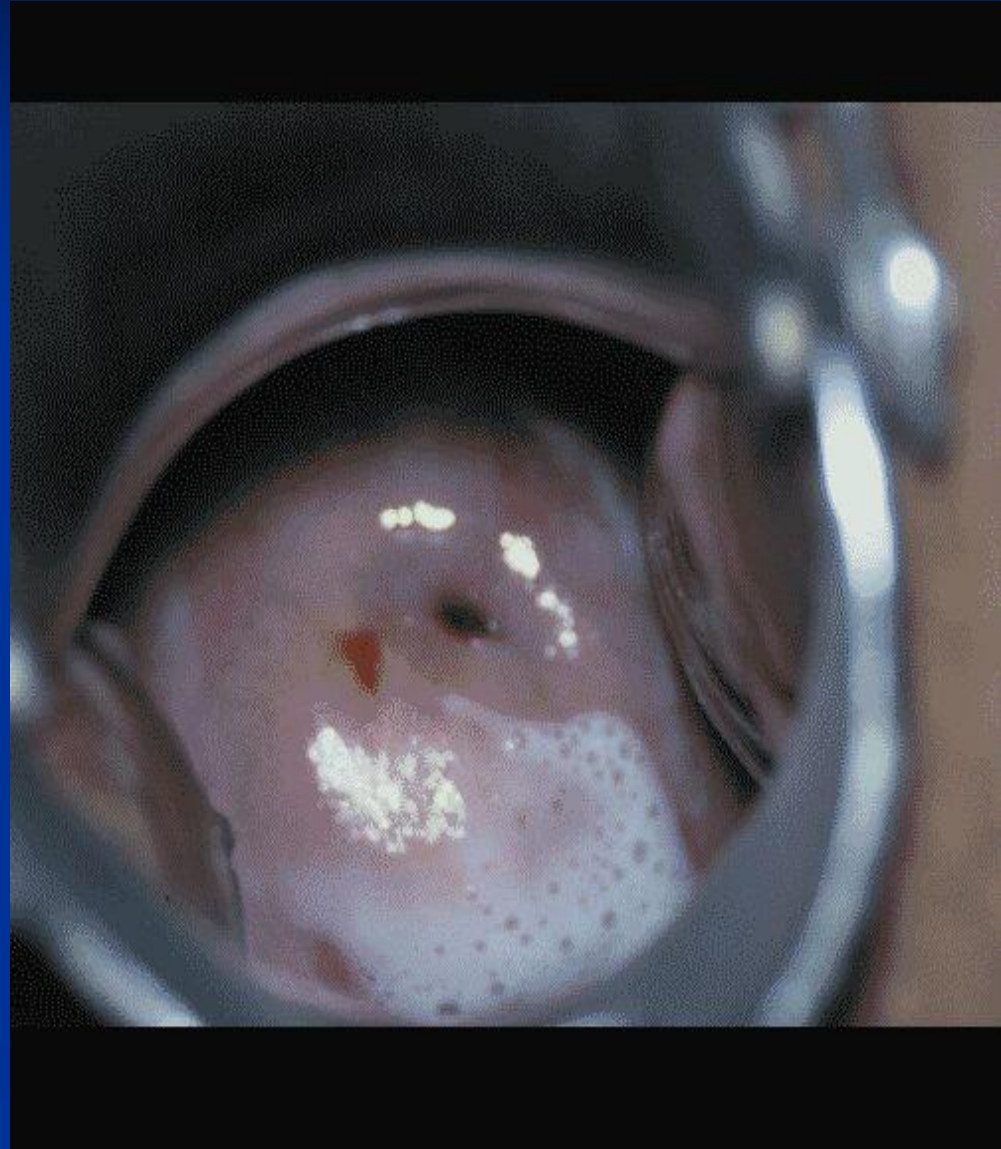
Кольпіт

- **діагностика** ґрунтується на даних огляду в дзеркалах: у гострій стадії захворювання спостерігаються набряк, гіперемія, кровоточивість слизової оболонки піхви, вкритої гнійним або серозним нальотом; в хронічній стадії - гіперемія мало виражена, кількість виділень незначна;
- тип збудника встановлюють за допомогою бактеріоскопічного і бактеріологічного дослідження вмісту піхви, каналу шийки матки, уретри, вивідних протоків бартолінієвих залоз;
- **лікування** - комплексне: загальна та місцева терапія полягає в призначенні етіотропних протизапальних препаратів, лікуванні супутніх захворювань. Обов'язковою є санація статевого партнера.

Бактеріальний вагіноз (вагінальний дисбактеріоз)

- зустрічається у 35% жінок репродуктивного віку з гінекологічною патологією;
- розглядається як полімікробний клінічний синдром, що виявляється значним зменшенням кількості чи відсутністю молочнокислих бактерій на тлі різкого збільшення числа умовно-патогенних м/о (переважно гарднерел) і зниження кислотності піхвового середовища.

Бактеріальний вагіноз

- основною скаргою хворих є наявність виділень білого або сірого кольору, з неприємним рибним запахом, кремоподібної консистенції; можливі свербіж, печіння, неприємні відчуття під час статевого акту;
- **діагностика** базується на трьох симптомах з наведених чотирьох:
  - 1) гомогенні кремоподібні виділення (іноді пінисті);
  - 2) підвищення рН вагінальних виділень понад 4,5;
  - 3) позитивний амінний тест;
  - 4) наявність «ключових» клітин при прямій мікроскопії мазка.

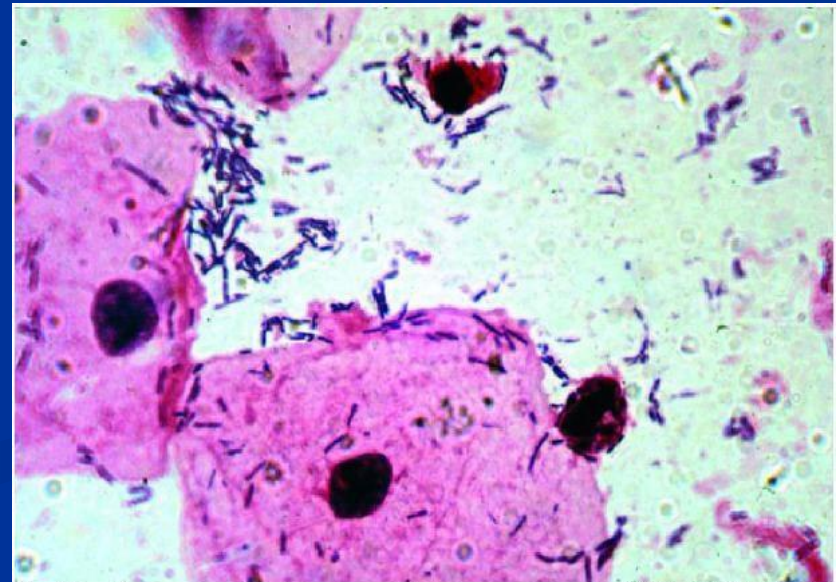
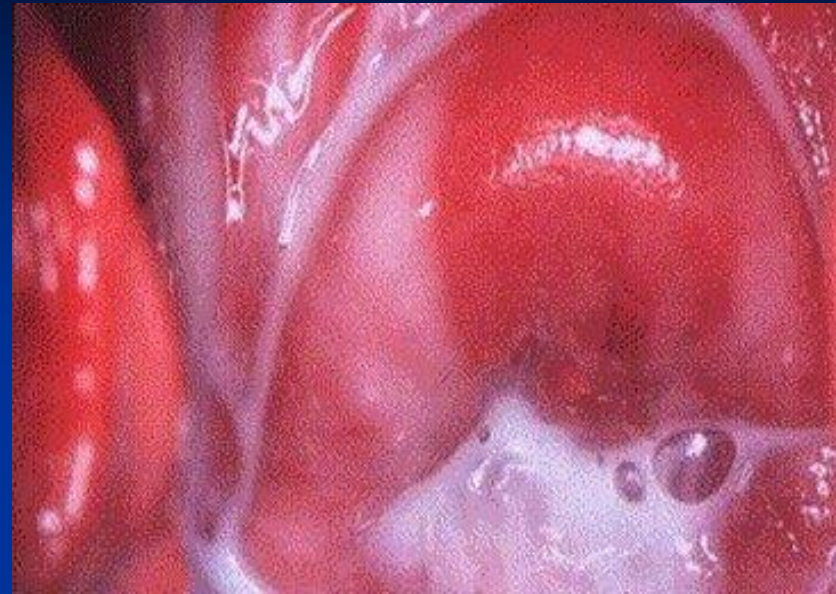
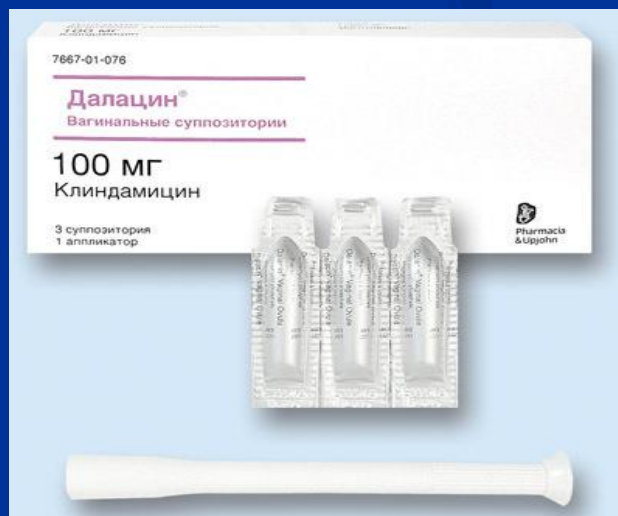

Рис. 6-3. «Ключевые» клетки (микроскопия мазка, окрашенного по Граму)

Лікування бактеріального вагінозу

- метронідазол (препарат першого вибору) по 400-500 мг перорально двічі на день протягом 5-7 днів;
- клиндамицин (далацін) по 1 вагінальній свічці протягом 7-10 днів;
- препарати, що містять біфідо-і лактобактерії, для відновлення нормального біоценозу піхви;
- в період вагітності (II-III триместр) та лактації призначають препарати тільки місцевої дії в невисоких дозах.

Ендоцервіцит

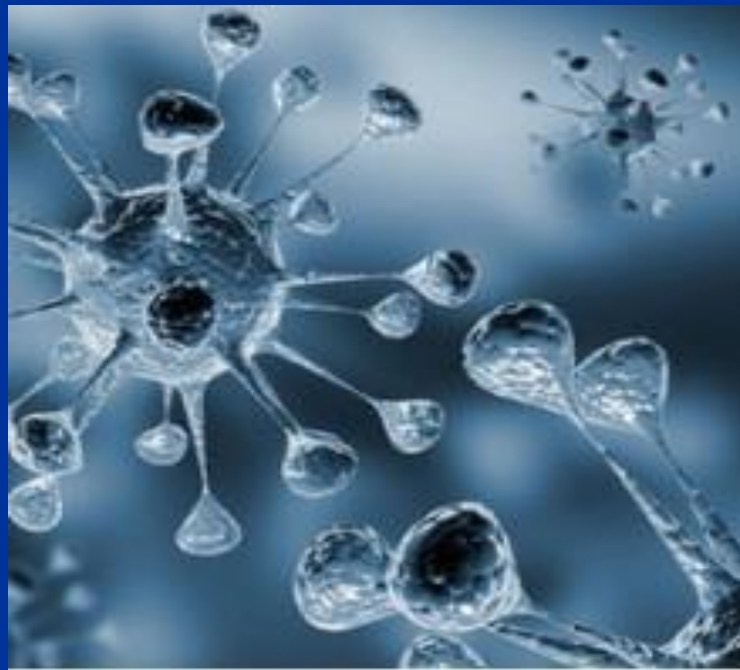
- запалення слизової оболонки каналу шийки матки;
- до його виникнення призводять травми внаслідок пологів, абортів, внутрішньоматкових втручань, а також захворювання інших відділів статеві системи (кольпіти, ектопії шийки матки, сальпінгофорити, та ін.)
- основними скаргами хворих є слизово-гнійні білі, тягнучий біль внизу живота і попереку; при огляді в дзеркалах: гіперемія навколо зовнішнього вічка і слизово-гнійні виділення з каналу шийки матки.

Ендоцервіцит

- **Діагностика** заснована на даних клінічної картини, огляду в дзеркалах, кольпоскопії, бактеріологічного дослідження виділень;
- при цитологічному дослідженні визначаються клітини циліндричного та багат шарового плоского епітелію без ознак атипії;
- **Лікування:** в гострій стадії застосовують антибактеріальну терапію з урахуванням збудника; місцеві процедури протипоказані (ризик поширення інфекції) – їх проводять тільки після затихання процесу: застосовують хлоргексидин, рекутан, димексид;
- при розвитку ендоцервіциту на тлі розривів шийки матки після протизапального лікування показана пластична операція шийки матки (за Емметом або за Штурмдорфом).

Запальні захворювання верхнього відділу статевих органів

Фактори ризику розвитку запальних захворювань органів малого таза:

- ранній початок статевого життя;
- наявність декількох статевих партнерів;
- застосування внутрішньоматкових контрацептивів (ВМК);
- наявність запальних захворювань органів малого таза в анамнезі (частота рецидивів - 25%);
- наявність в анамнезі у хворої або її партнера запальних захворювань нижнього відділу статевих органів або захворювань, що передаються статевим шляхом.

Провокуючі фактори розвитку або загострення запальних захворювань органів малого тазу

- менструація;
- статевий акт;
- медичний аборт;
- діагностичне вишкрібання порожнини матки;
- введення ВМК;
- гістросальпінгографія;
- процедура запліднення *in vitro* та ін.

Алгоритм обстеження хворих з запальними захворюваннями органів малого тазу

- скарги: на гострий біль в області малого тазу (одно- чи двобічний), підвищення t тіла до 38 C і вище, метрорагія, слизово-гнійні виділення з піхви;
- анамнез: поява симптомів після менструації, незахищений статевий акт, аборт, гістросальпінгографія, застосування ВМК, ранній початок статевого життя;
- огляд в дзеркалах і бімануальне дослідження: слизово-гнійні виділення з каналу шийки матки, ерозія шийки матки, незначне збільшення і болючість матки, збільшення і болючість придатків (одно- або двобічне), обмеження їх рухливості, болючість при зміщенні матки;

Алгоритм обстеження хворих з запальними захворюваннями органів малого тазу

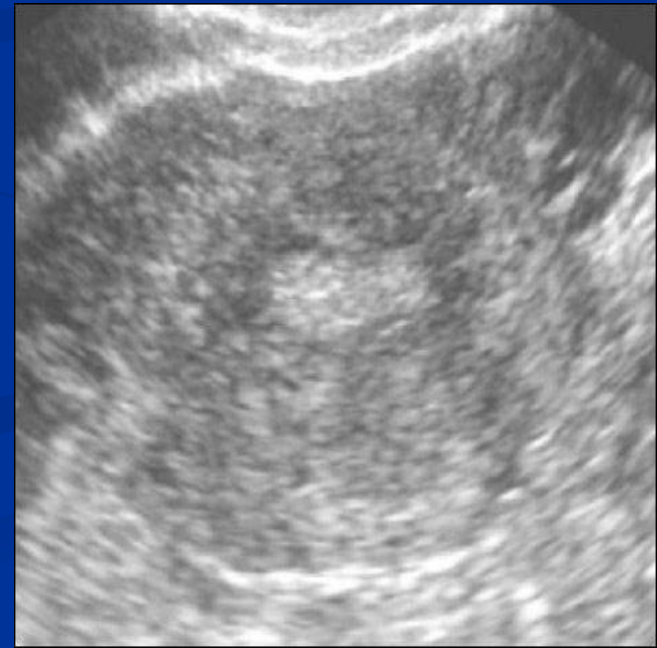
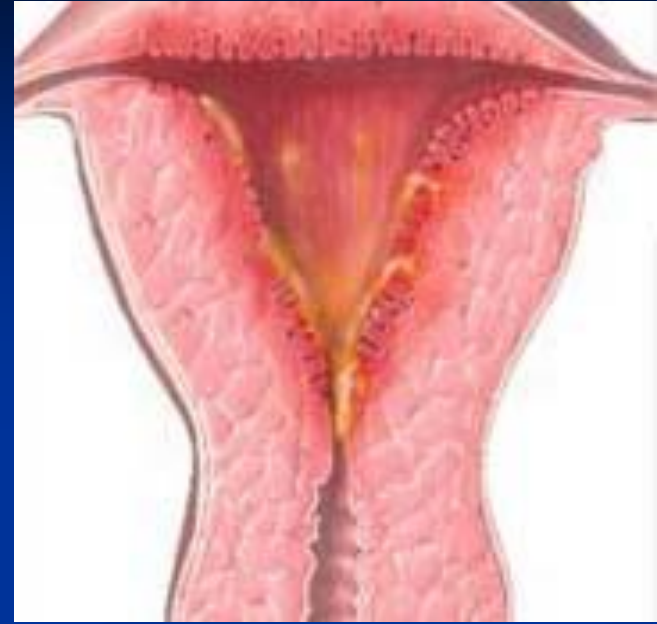
- клініко-лабораторне дослідження: загальний аналіз крові (лейкоцитоз, зсув формули вліво, збільшення ШОЕ); загальний аналіз сечі, амінотест, визначення рН піхви, бактеріоскопічне дослідження виділень з каналу шийки матки, бактеріологічне дослідження мазків з каналу шийки матки для визначення мікрофлори і її чутливості до антибіотиків, дослідження мазків з уретри, вивідних протоків парауретральних залоз, визначення збудників в зіскрібках зі слизової оболонки уретри і каналу шийки матки імуноферментним, імунофлюоресцентним методом або методом полімеразної ланцюгової реакції.

Хронічні форми гнійних запальних захворювань внутрішніх статевих органів

- неускладнені (ендометрит, гострий гнійний сальпінгіт, пельвіоперитоніт);
- ускладнені (всі осумковані запальні пухлини придатків матки, гнійні тубооваріальні утворення).

Ендометрит

- запалення слизової оболонки матки, що виникає переважно після внутрішньоматкових втручань (діагностичне вишкрібання, ускладнені аборти, пологи, ВМК);
- запальний процес може поширюватися на всю слизову оболонку матки або мати осередковий характер;
- при важкому ендометриті в процес втягується також м'язова оболонка (метроендометрит).

Клінічна картина і діагностика

- захворювання починається гостро: підвищується t тіла, з'являється озноб, турбують болі внизу живота і в паховій області, слизово-гнійні рідкі виділення з неприємним запахом;
- при гінекологічному дослідженні виявляють серозно-гнійні виділення, іноді - сукровичні (внаслідок десквамації епітелію на деяких ділянках ендометрія); канал шийки матки здебільшого відкритий, матка дещо збільшена, м'якої консистенції, чутлива при пальпації;
- гостра стадія захворювання триває 8-10 днів, як правило закінчується одужанням; рідше спостерігається генералізація процесу з розвитком ускладнень (параметрит, перитоніт, тазові абсцеси, тромбофлебіт вен малого таза, сепсис) або запалення переходить в підгостру або хронічну форму.

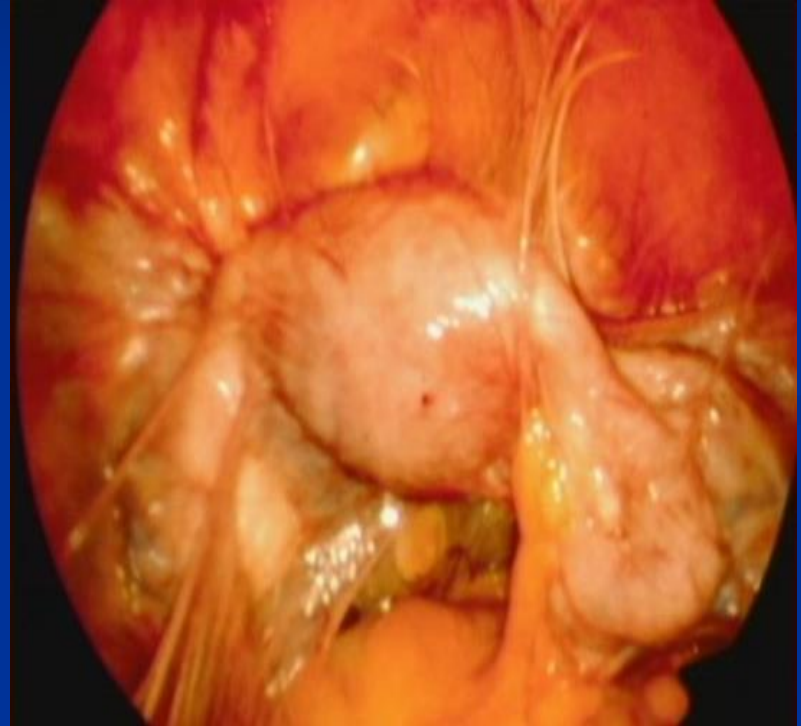
Сальпінгофорит

- запалення придатків матки, найбільш поширене з запальних захворювань органів малого таза;
- інфекція поширюється зазвичай висхідним шляхом з піхви і порожнини матки, а також із суміжних органів (червоподібний відросток, сигмоподібна і пряма кишка) або гематогенним шляхом.

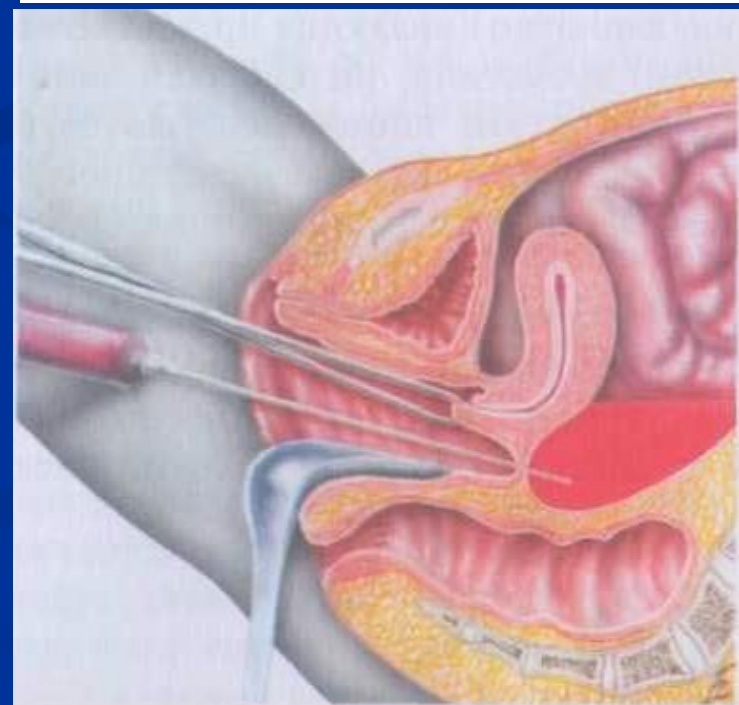
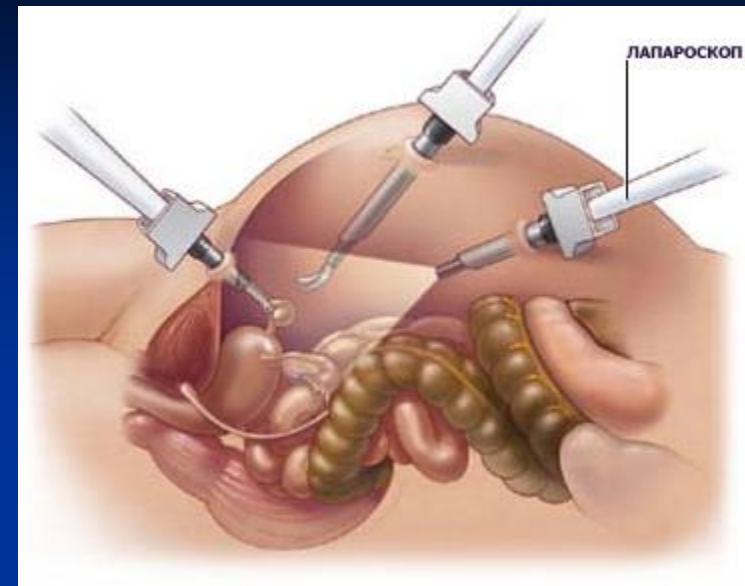
Клінічна картина

- біль внизу живота;
- підвищення t тіла до 38-40 С, озноб;
- нудота, іноді блювота;
- гнійні виділення зі статевих шляхів; іноді – дизуричні явища;
- при бімануальному дослідженні: потовщення, набряк, біль в області придатків матки, гнійні або сукровично-гнійні виділення.

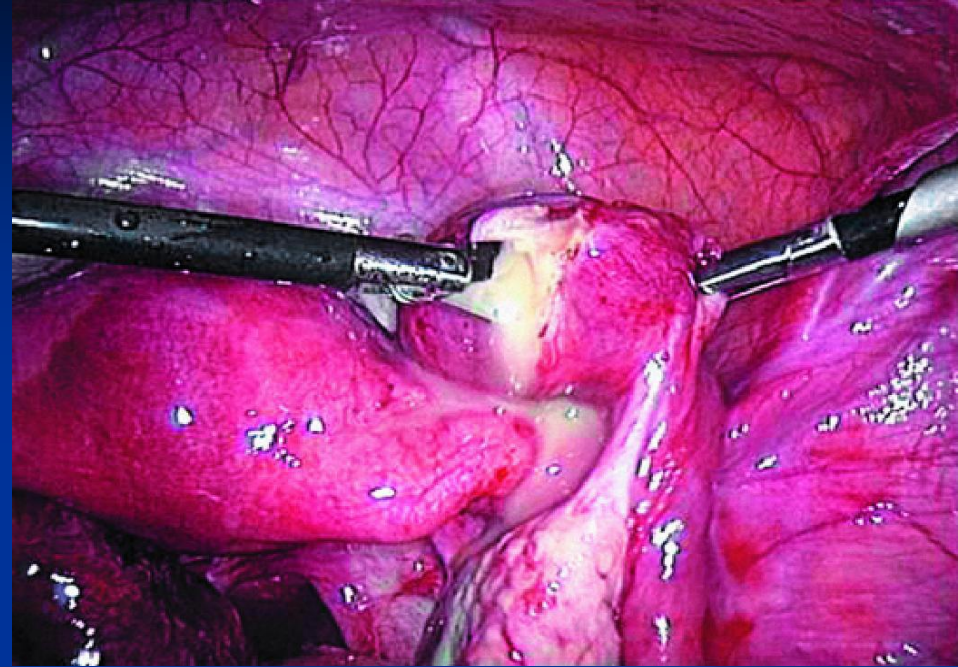
Лабораторна діагностика

- в периферичній крові - лейкоцитоз, зсув формули вліво, збільшення ШОЕ, рівня С-реактивного білка, диспротеїнемія;
- в клінічному аналізі сечі - протеїнурія, лейкоцитурія, бактеріурія (пов'язано з пошкодженням уретри і сечового міхура);
- при бактеріоскопічному дослідженні мазків з піхви і каналу шийки матки виявляють підвищення рівня лейкоцитів, кокову мікрофлору, дріжджоподібні гриби; найбільш точні результати дає мікробіологічне дослідження вмісту маткових труб і черевної порожнини, отриманого методом лапароскопії або пункції черевної порожнини.

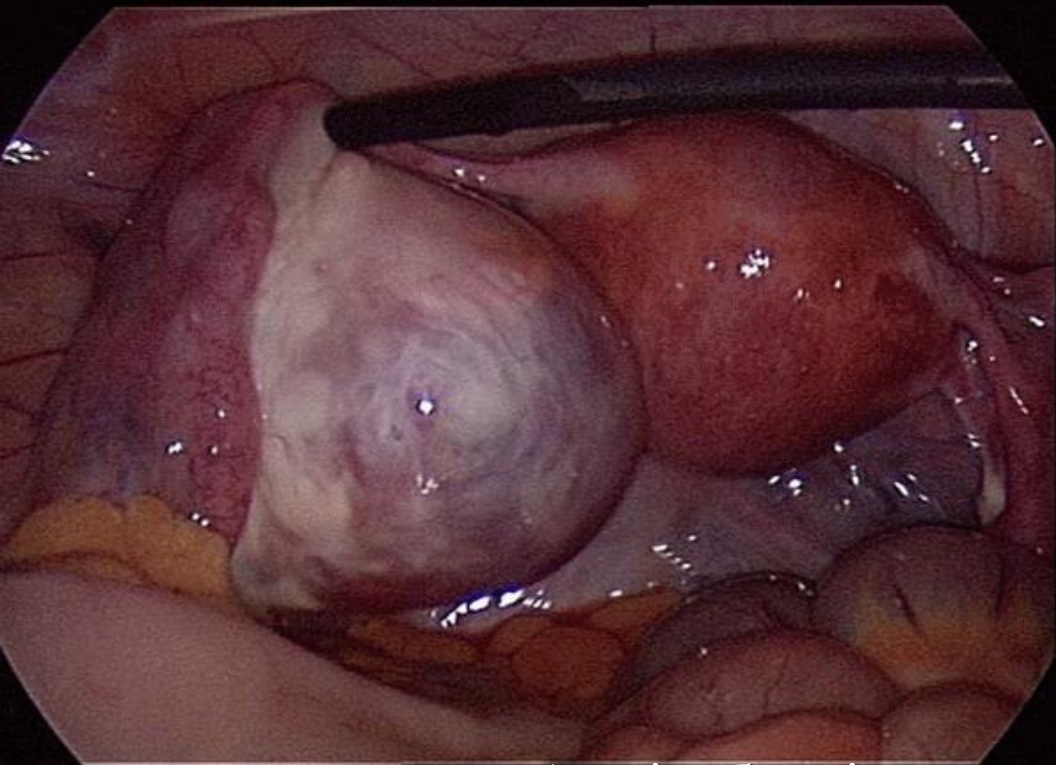
Ускладнення сальпінгофориту

- піосальпінкс
(абсцес маткової труби);

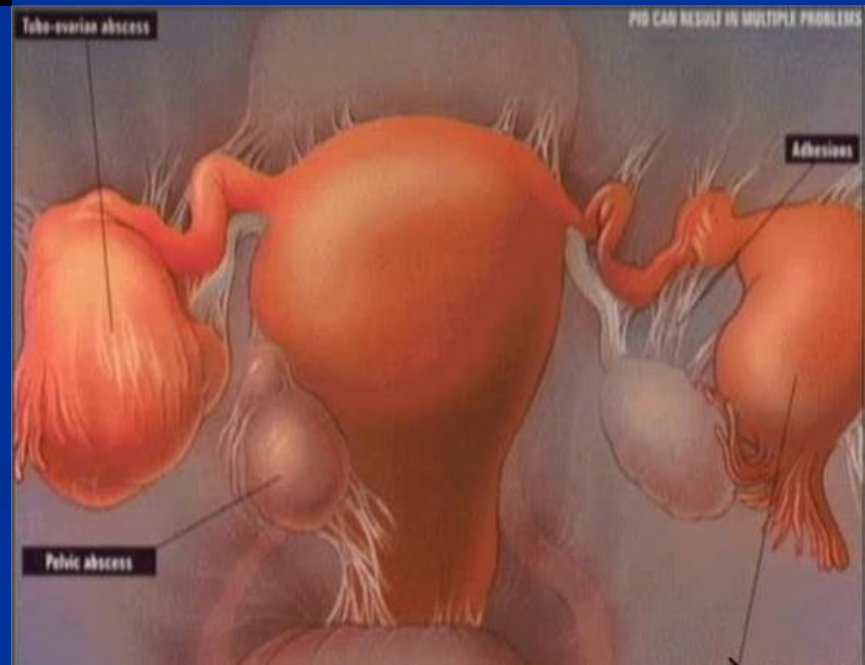
- гідросальпінкс (заповнена серозною рідиною, розширена, з тонкою стінкою маткова труба, частіше повністю непрохідна);

- тубооваріальні абсцеси;
- розриви абсцесів з розвитком сепсису і шоку;

- злуковий процес (перітубарні і періоваріальні злуки);
- часткова і повна непрохідність маткових труб (безпліддя, ризик розвитку ектопічної вагітності);
- хронічний тазовий біль;
- диспареунія.

Параметрит

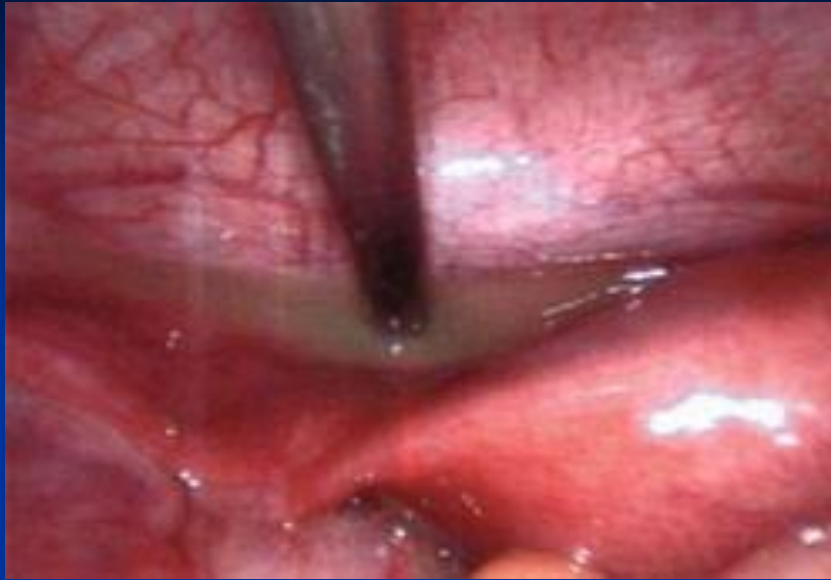
- запалення навколоматкової клітковини;
- в залежності від топографії клітковини малого таза виділяють передній, бічний і задній параметрит;
- в перебігу параметриту виділяють три стадії: інфільтрації, ексудації, ущільнення ексудату; при успішному лікуванні відбувається резорбція ексудату, інфільтрат розсмоктується, у разі нагноєння ексудату виникає гнійний параметрит, який може супроводжуватися проривом гною, частіше в пряму кишку або сечовий міхур.

Клінічна картина і діагностика

- постійний біль внизу живота з іррадіацією в крижі і поперек; підвищення t тіла до 38-39 С, почастишання пульсу, головний біль, спрага, сухість у роті;
- при піхвовому дослідженні - різко виражена болючість матки; на 3-4 день захворювання визначають зміщення матки в здоровий бік або догори;
- при поширенні процесу положення хворої вимушене - на боці поразки нога зігнута в тазостегновому суглобі;
- в разі нагноєння навколوماتкової клітковини загальний стан різко погіршується, t тіла набуває гектичний характер, з'являється озноб, значно посилюється лейкоцитоз, збільшується зсув нейтрофілів ліворуч, різко підвищується ШОЕ;
- прорив гнійника в сечовий міхур або пряму кишку діагностують на підставі результатів дослідження сечі і калових мас (виявлення гною), цистоскопії, ректоскопії.

Пельвіоперитоніт

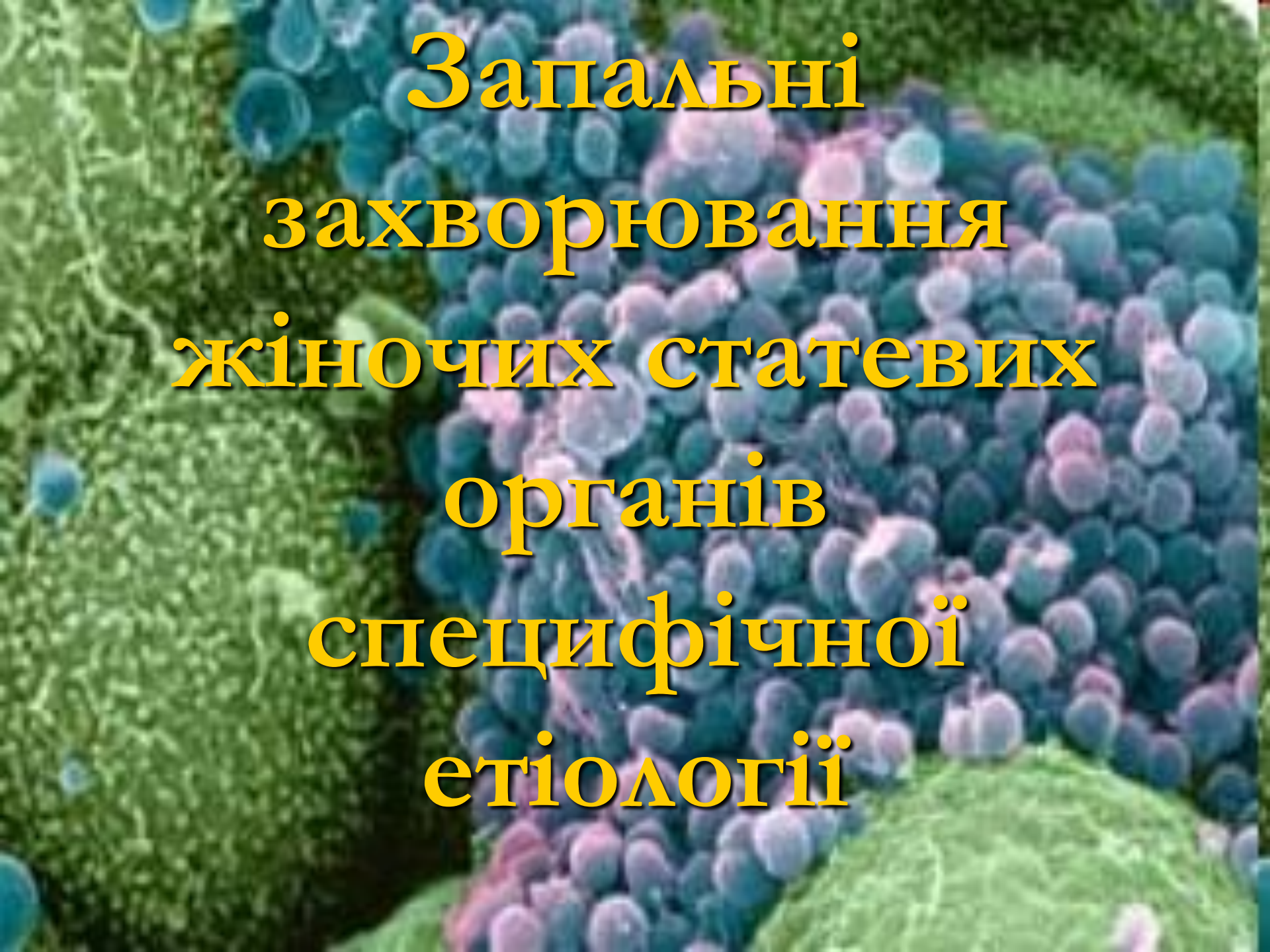
- запалення очеревини малого таза;
- є вторинним запальним процесом, що розвивається як ускладнення запалення матки і придатків, піосальпінксу і піовару;
- шляхи поширення: каналікулярний, лімфогенний, гематогенний;
- за характером ексудату виділяють: серозно-фібринозний і гнійний пельвіоперитоніт.

Клінічна картина і діагностика

- захворювання починається гостро, з підвищення t тіла до $39\text{ }^{\circ}\text{C}$, ознобу, частішає пульс, з'являються інтенсивні болі внизу живота, метеоризм, нудота, іноді блювота;
- об'єктивно: язик обкладений білим нальотом, живіт роздутий в нижніх відділах, с. Щоткіна-Блюмберга позитивний, перистальтика кишечника слабка, але передня черевна стінка бере участь в акті дихання;
- при бімануальному дослідженні, яке утруднене через болючість і напругу передньої черевної стінки, визначають ригідність і болючість заднього склепіння піхви, інфільтрат безпосередньо за маткою, який пролабує крізь заднє склепіння піхви;
- під час пункції черевної порожнини отримують запальний ексудат, потім виконують бактеріологічний аналіз отриманого матеріалу.

Загальні принципи лікування запальних захворювань органів малого таза

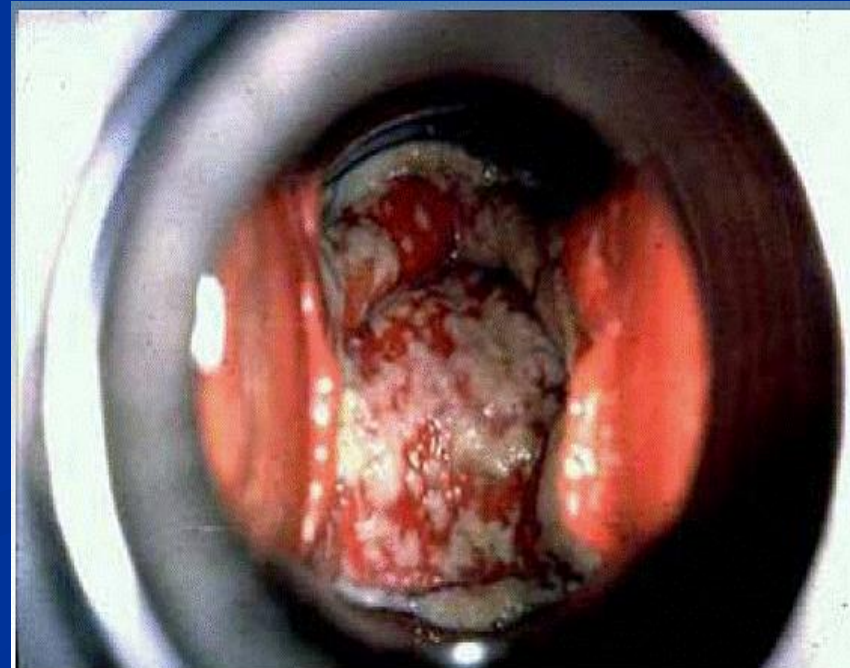
- антибактеріальна терапія (проводиться високими дозами препаратів, в/в або в/м протягом 3-5-7 діб з подальшим переходом на пероральні форми);
- десенсибілізуюча терапія;
- інфузійна терапія;
- антиоксидантна терапія;
- симптоматична терапія;
- протигрибкова терапія;
- при піосальпінксі, піоварі, тубооваріальних пухлинах, задніх параметритах - пункція гнійних утворень з евакуацією їх вмісту, промивання порожнини гнійника антисептиками і введення антибактеріальних речовин;
- при неефективності консервативної терапії протягом 72 годин - оперативне лікування в обсязі видалення запального вогнища і дренивання черевної порожнини.

The background of the slide is a microscopic image. It features a dense field of small, rounded, purple-colored structures, likely bacteria or yeast cells, which are slightly out of focus. On the left side, there is a more textured, greenish area that appears to be a biological surface or a different type of tissue. The overall lighting is somewhat dim, giving the image a clinical or scientific feel.

**Запальні
захворювання
жіночих статевих
органів
специфічної
етіології**

Кандидоз

- захворювання, викликане дріжджоподібними грибами, переважно роду *Candida*, найчастіше передається статевим шляхом;
- до розвитку кандидозу призводять пошкодження слизових оболонок, порушення вуглеводного і білкового обміну, гіпо- і авітаміноз, нераціональне застосування антибіотиків.

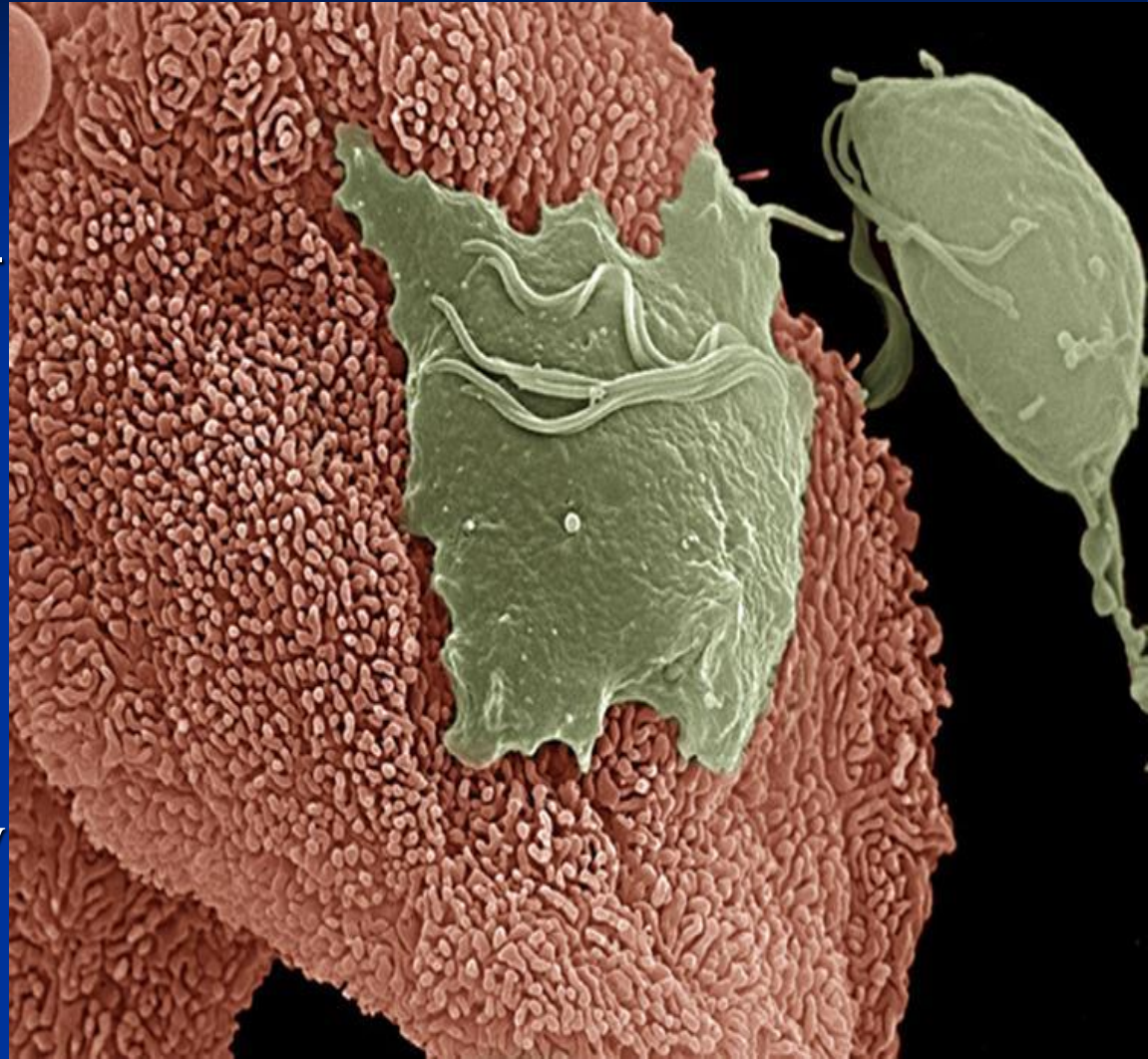

Кандидоз

- скарги на свербіж, печіння в піхві, густі сирні виділення зі статевих шляхів; в гостру фазу на шкірі зовнішніх статевих органів з'являються везикули, потім формуються ерозії, що покриваються корочками;
- діагностика базується на клінічній симптоматиці, результатах бактеріоскопічного і бактеріологічного досліджень; мікроскопія мазка дозволяє виявити спори і псевдоміцелій грибів;
- лікування: системне антимікотичне (флуконазол (тріазол), ітраконазол (орунгал)); місцеве антимікотичне (клотримазол, міконазол); імуномодулятори; препарати, що містять біфідо- і лактобактерії, для відновлення нормального біоценозу піхви.

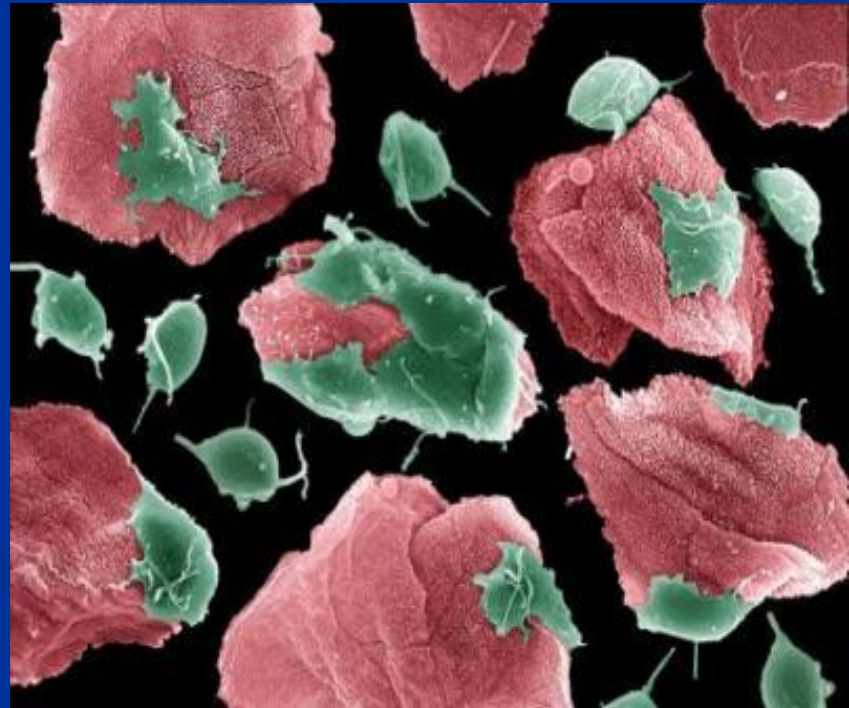
Трихомоніаз

- збудник - вагінальна трихомонада;
- серед жінок, що живуть активним статевим життям захворюваність - 60-70%;
- інкубаційний період - від 3-5 до 20-30 днів;
- основною ділянкою паразитування трихомонади є слизова оболонка піхви, рідше - уретра, сечовий міхур, слизова оболонка каналу шийки матки, придатки матки, вивідні протоки бартолінієвих залоз, присінок піхви.

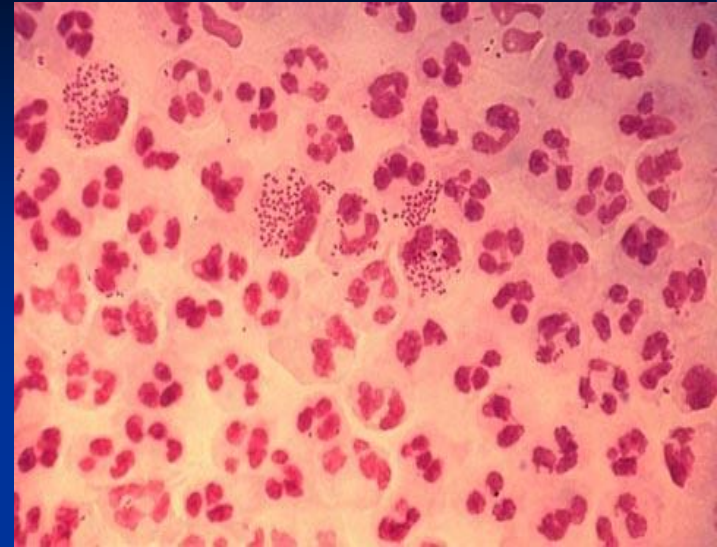
Трихомоніаз

- **скарги**: на появу густих пінистих білей сіро-жовтого кольору з неприємним запахом, свербіж і печіння в області зовнішніх статевих органів і піхви;
- **об'єктивно**: ділянки почервоніння, мацерації, розчухів на шкірі та слизовій оболонці вульви, промежини, малих і великих статевих губ, наявність ерозії шийки матки, почервоніння і набряк слизової оболонки піхви, пінисті гнійні білі;
- **діагностика** заснована на клінічних проявах, результатах бак.дослідження мазків з піхви, результати люмінісцентної мікроскопії;
- **лікування**: системне і місцеве антипротозойне (метронідазол); імуномодулятори; препарати, що містять біфідо- і лактобактерії, для відновлення нормального біоценозу піхви. Проводять одночасне лікування обох статевих партнерів.

Гонорея

- венеричне захворювання, обумовлене гонококом Нейссера;
- характеризується переважним ураженням слизових оболонок сечових і статевих органів;
- при загибелі гонокока виділяється ендотоксин, що провокує дегенеративно-деструктивні зміни в тканинах, розвиток злукового процесу;
- джерело зараження - хвора людина, основний шлях інфікування - статевий, рідше - побутовий, внутрішньоутробний і інтранатальний.
- інкубаційний період - 3-7 діб;
- виділяють свіжу гонорейний інфекцію (не більше 2 міс.) з гострим, підгострим і торпідним перебігом, і хронічну (більше 2 міс.)

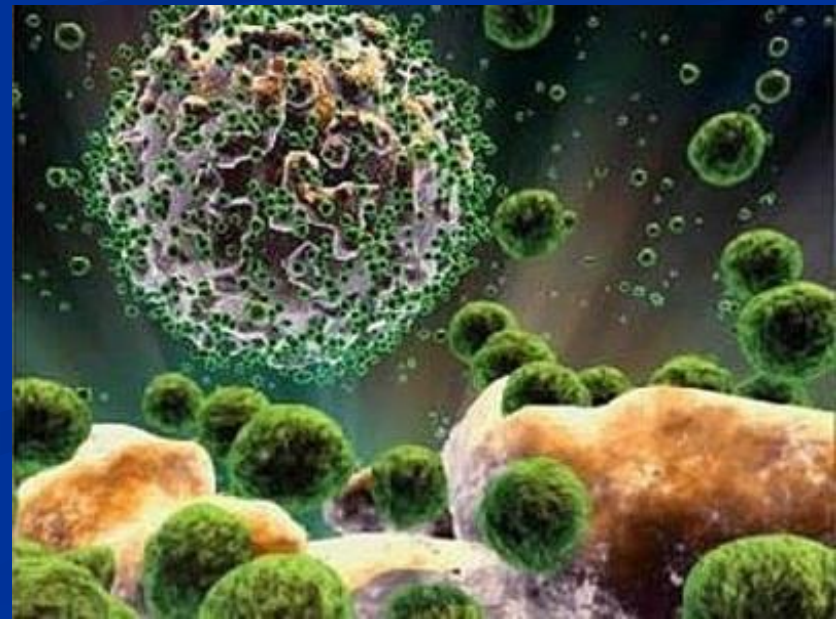
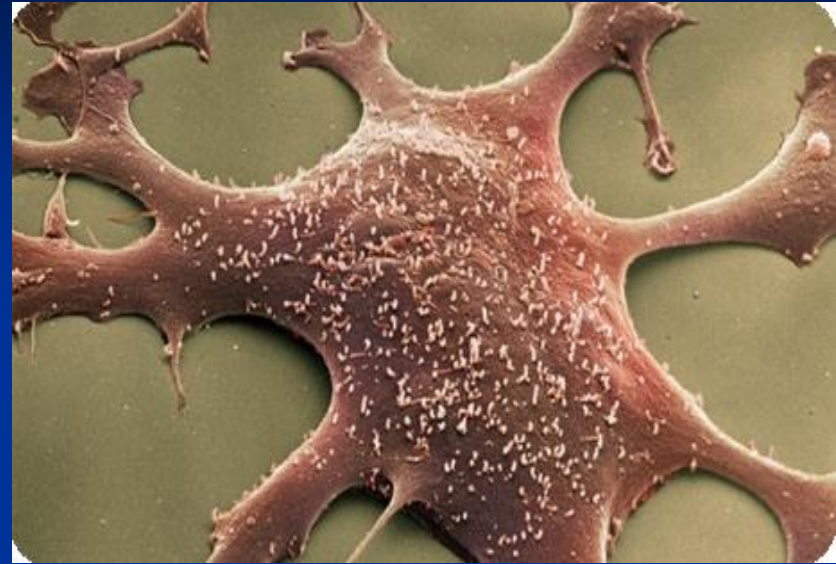

Гонорея

- розрізняють гонорею нижнього відділу статевих органів (гонорейний уретрит, ендоцервіцит, бартолініт, вульвовагініт) і верхніх відділів статевих органів, тобто висхідну гонорею (ендометрит, сальпінгіт, пельвіоперитоніт);
- діагностика ґрунтується на клінічних проявах захворювання і виявленні гонококів, взятих з сечовипускального каналу, каналу шийки матки та інших осередків інфекції;
- гонорея у вагітних часто перебігає безсимптомно, може привести до ускладнень вагітності, пологів і післяпологового періоду, а також є фактором ризику для плода та новонародженого;
- лікування проводять в умовах спеціалізованого стаціонару; основними препаратами є АБ групи пеніциліну, цефалоспорини, аміноглікозиди, тробіцін, макроліди (сумамед), хінолони (ципрофлоксацин, офлоксацин) в комбінації з метронідазолом, тібералом.

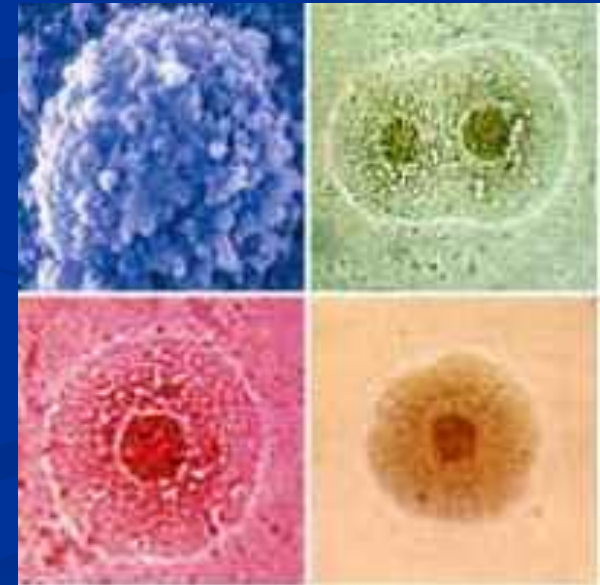
Урогенітальний мікоплазмоз, уреоплазмоз

- **збудники** - *Mycoplasma hominis*, *Mycoplasma genitalium*, *Ureaplasma urealyticum* (дрібні м/о, що локалізуються на слизовій оболонці ротової порожнини, дихальних шляхів, нижніх відділів сечових і статевих органів, викликають запалення);
- **шлях передачі** - статевий; дані м/о часто визначаються у хворих на гонорею, трихомоніаз як супутня флора;
- **клінічна картина** захворювання мало відрізняється від такої при кольпіті, цервіциті, сальпінгоофориті іншої етіології.

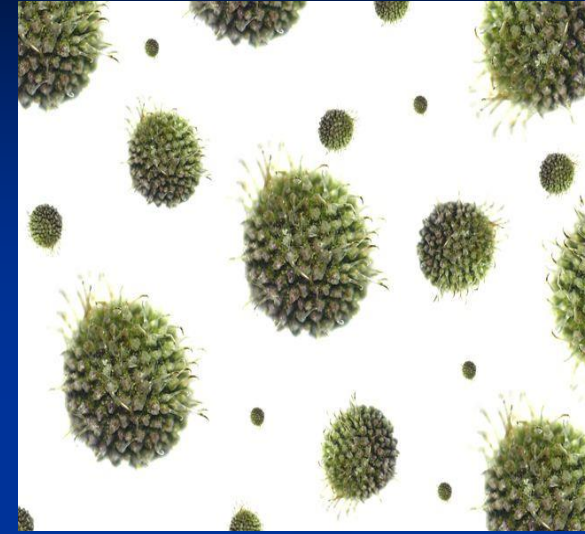
Урогенітальний мікоплазмоз, уреоплазмоз

- **діагностика:** для визначення збудника використовується бактеріологічний метод; матеріал отримують з виділень піхви, каналу шийки матки, бартолінієвої залози;
- проводять тест, заснований на здатності уреоплазм виділяти уреазу, яка, впливаючи на реакцію середовища, змінює колір індикатора; також використовують серологічну діагностику, культуральний, імунофлюоресцентний методи, ПЛР, дослідження імунограми;
- **лікування:** системне антибактеріальне (доксидиклін, кларитроміцин); імуностимулятори (циклоферон); антимикотичні препарати (флуконазол); місцеве лікування (еритроміцин, мазеві вагінальні аплікації); препарати, що містять біфідо- і лактобактерії, для відновлення нормального біоценозу піхви. Проводять одночасне лікування обох статевих партнерів.

Генітальний герпес

- захворювання статевих органів, викликане вірусом простого герпесу, переважно 2-го типу (ВПГ-2);
- вірус локалізується переважно на слизовій оболонці сечових і статевих органів, каналу шийки матки, а також в нервових гангліях поперекового і крижового відділів симпатичної нервової системи;
- ВПГ-2 передається статевим шляхом; під час вагітності може призвести до невиношування і вадам розвитку ембріона;
- клінічно розрізняють типовий, атиповий і безсимптомний перебіг інфекції;

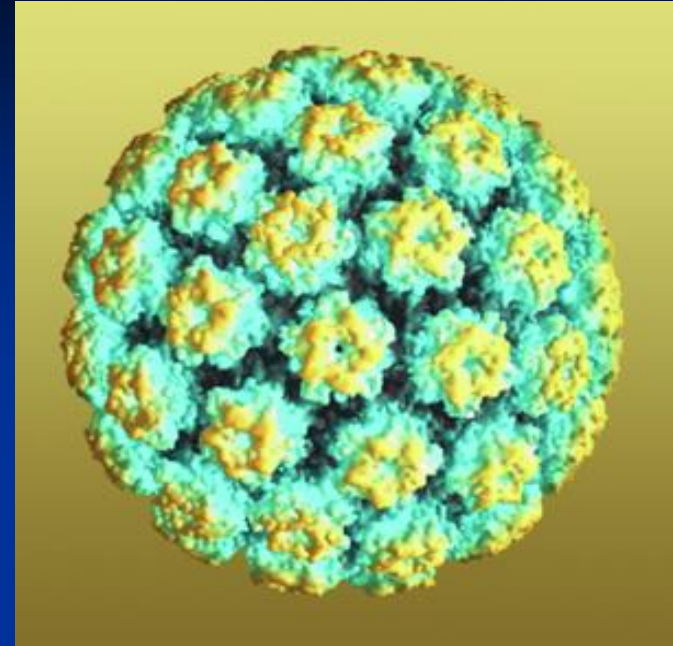
Генітальний герпес

- в залежності від локалізації виділяють три стадії герпетичного процесу: I - ураження герпесом зовнішніх статевих органів, II - ураження піхви, шийки матки, уретри, III - матки, її придатків, сечового міхура;
- **клінічні прояви:** гіперемія, набряк каналу шийки матки, уретри; серозні або серозно-гнійні виділення; біль; множинні везикулярні висипання на шкірі і слизових;
- **діагностика:** виявлення ВПГ-2 або його антитіл в сироватці крові хворої, ІФА, ПЛР;
- **лікування:** системне протівірусне (ацикловір, фамцикловір, валацикловір), місцеве лікування (ацикловір-крем), імуномодулятори, знеболюючі, вітамінотерапія, антиоксиданти, вакцинотерапія.

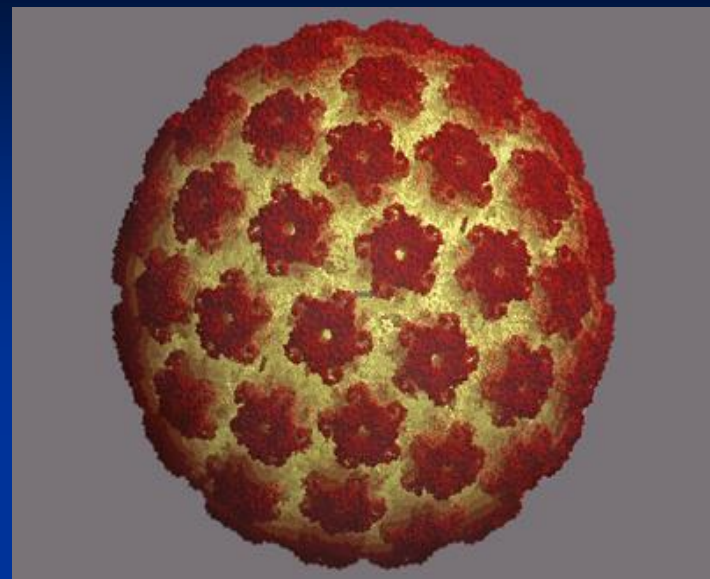
Папіломавірусна інфекція

- збудник - папіломавіруси, що передаються статевим шляхом; деякі типи вірусу служать причиною розвитку клітинної атипії, дисплазії епітелію;
- призводить до розвитку гострокінцевих і плоских конділом піхви і шийки матки;
- на початку захворювання над поверхнею шкіри великих статевих губ, пахових складок, періанальної області і слизової оболонки уретри з'являються поодинокі рожеві з сірим відтінком утворення; в подальшому конділоми розростаються, зливаючись між собою, нагадують кольорову капусту, характеризуються тривалим перебігом.

Папіломавірусна інфекція

- папіломавіруси можуть бути причиною виникнення генітального раку; про можливість малігнізації слід думати при появі плоских або інвертованих кондилом, які перероджуються в рак в 6-26% випадків;
- лікування: при великих кондиломах виконують кріодеструкцію, діатермокоагуляцію або хірургічне видалення кондилом; для лікування невеликих кондилом застосовують конділін, резорцин, солкодерм.

Генітальний туберкульоз

- збудник - мікобактерії туберкульозу (людського, бичачого і пташиного типів), які проникають з первинного вогнища (як правило, легенів) гематогенним, лімфогенним шляхом або з очеревини на суміжні органи;
- найчастіше процес локалізується в маткових трубах (двобічний туберкульозний сальпінгіт);
- також уражаються матка (туберкульозний ендометрит, що характеризується менометроррагією, альгодисменореєю, аменореєю, синехіями, первинним безпліддям, розвитком піометри), шийка матки (туберкульозний ендцервіцит з поліпоподібними розростаннями);
- туберкульоз яєчників діагностується рідко (туберкульозний періоофорит, в поєднанні з туберкульозним сальпінгітом).

Генітальний туберкульоз

- **діагноз** встановлюють на підставі імунобіологічного (проба Манту, Коха), бактеріологічного методу (дослідження менструальної крові і ендометрія, отриманого при діагностичному вишкрібанні, рідини з черевної порожнини, отриманої в результаті пункції, тканини видалених органів, пунктати тубооваріальних утворень), біологічного методу (прищеплення патологічного матеріалу гвінейським свинкам), гістохімічних реакцій (визначення РНК в клітинних інфільтратах), рентгенологічних методів (МСГ з одночасною рентгенопельвіографією і лапароскопією);
- **лікування**: специфічна АБ-терапія (введення препаратів безпосередньо в осередок ураження і парентеральне введення), кортикостероїди (зменшують інтенсивність запальної реакції), ферментотерапія, вітамінотерапія, фізіотерапія, хірургічне лікування (обсяг операції визначається віком хворої і поширеністю процесу). Лікування здійснюють гінеколог спільно з фтизіатром або фтизіогінеколог.

Туберкульозний сальпінгіт

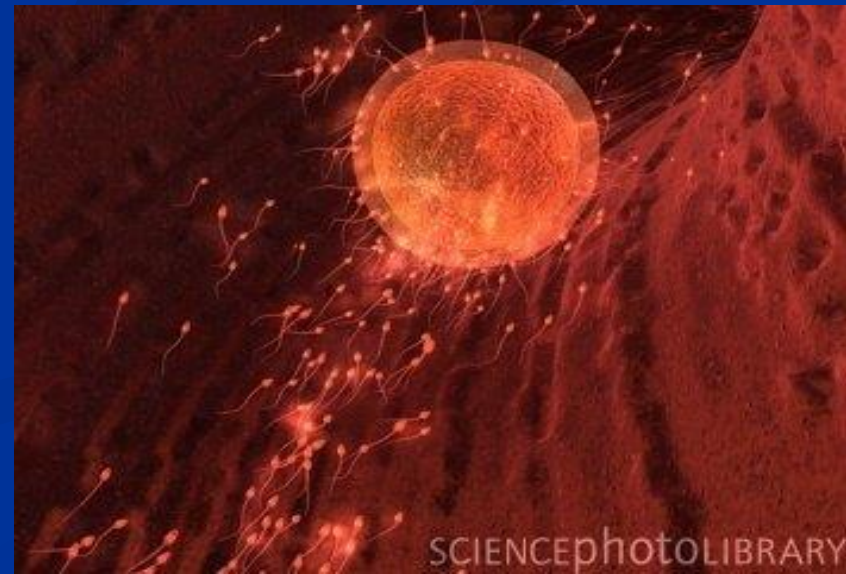
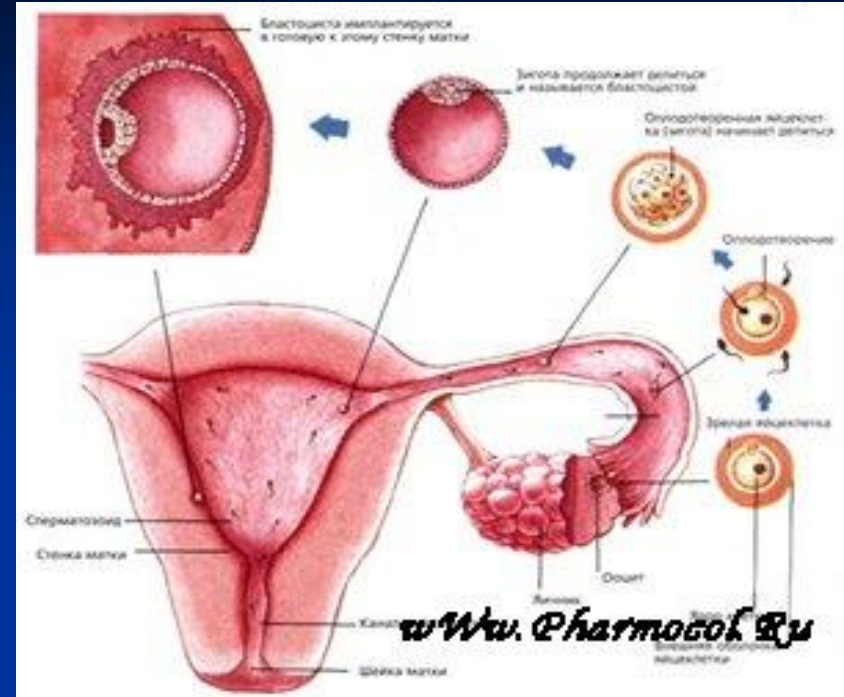
- маткові труби візуалізуються у вигляді булавок, вервиць; ампулярні відділи труб непрохідні.

Безплідний шлюб - шлюб, в якому вагітність не настає протягом 1 року регулярного статевого життя без застосування контрацептивних засобів.

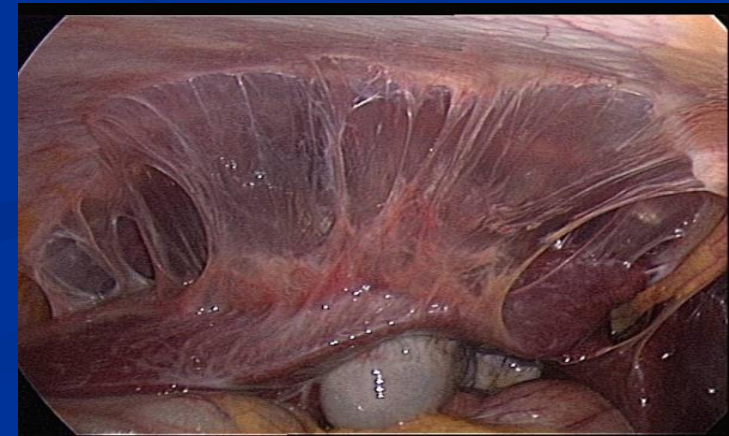
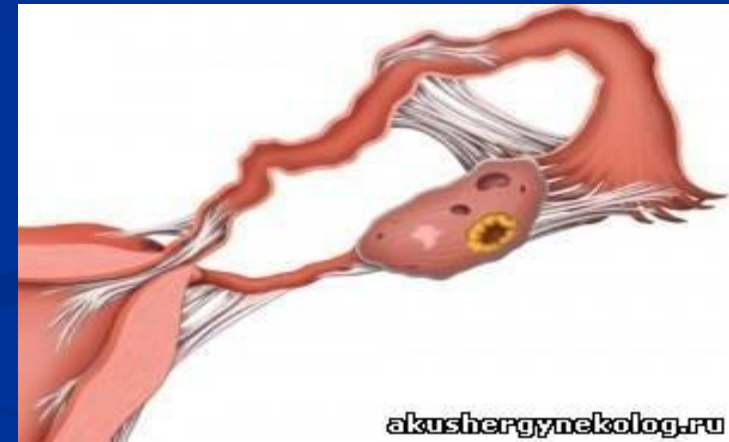
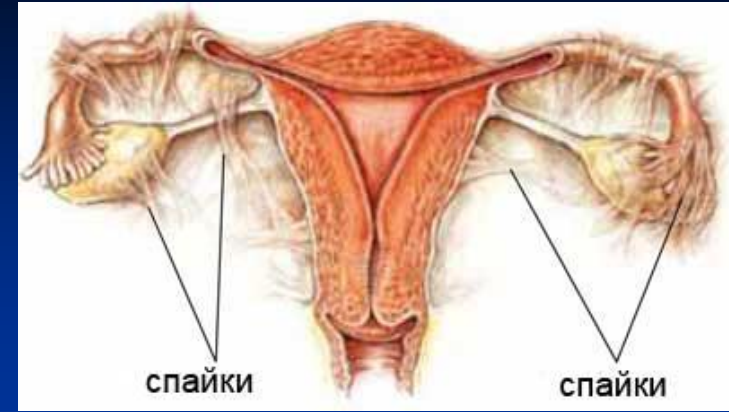
Жіноче безпліддя

- частота - близько 50%;
- розрізняють:
  - 1) первинне безпліддя (вагітність жодного разу не наступала у жінки, яка живе статевим життям і не застосовує протизаплідні засоби);
  - 2) вторинне (в анамнезі була хоча б одна вагітність);
- виділяють:
  - 1) трубно-перитонеальне;
  - 2) ендокринне;
  - 3) імунологічне;
  - 4) маткова форма безпліддя, обумовлена анатомічними порушеннями матки і піхви.

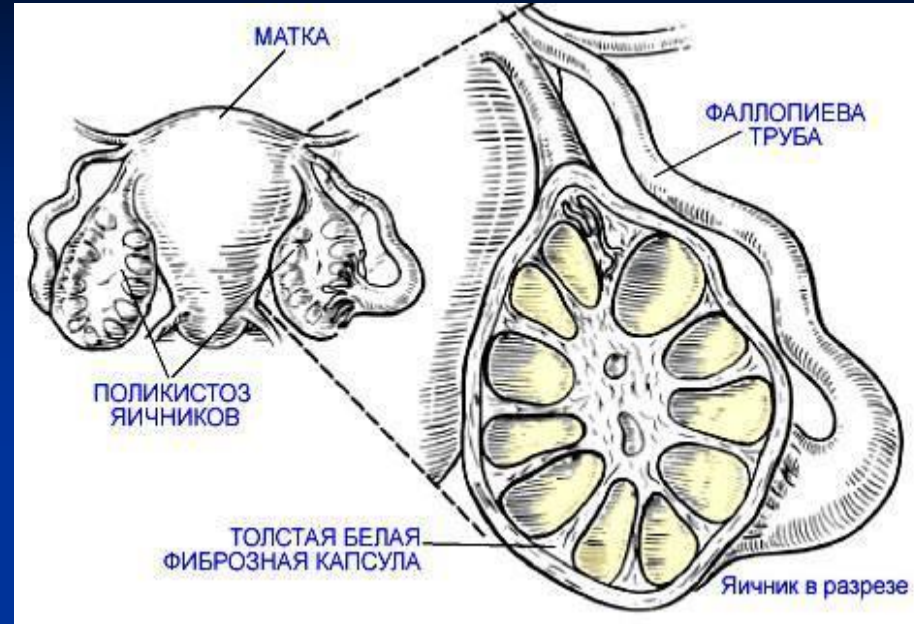
Трубно-перитонеальне безпліддя

- частота становить 35-40%;
- розвивається внаслідок непрохідності маткових труб і порушення транспорту гамет;
- провідна причина - запальні захворювання жіночих статевих органів (найбільш виражений злуквий процес після перенесеної гонореї);
- серед інших причин виділяють: вишкрібання порожнини матки, перенесені операції, пухлини матки і яєчників (механічне стиснення труб), ендометріоз;
- провідні методи діагностики - метросальпінгографія, лапароскопія;
- лікування консервативне (лікувальні пункції і гідротубації з лідазой, гідрокортизоном, трипсином, і т.п.) і оперативне (фімбріо- і сальпінголізіс, сальпінгостомія, сальпінго-сальпінгоанастомоз та ін.)

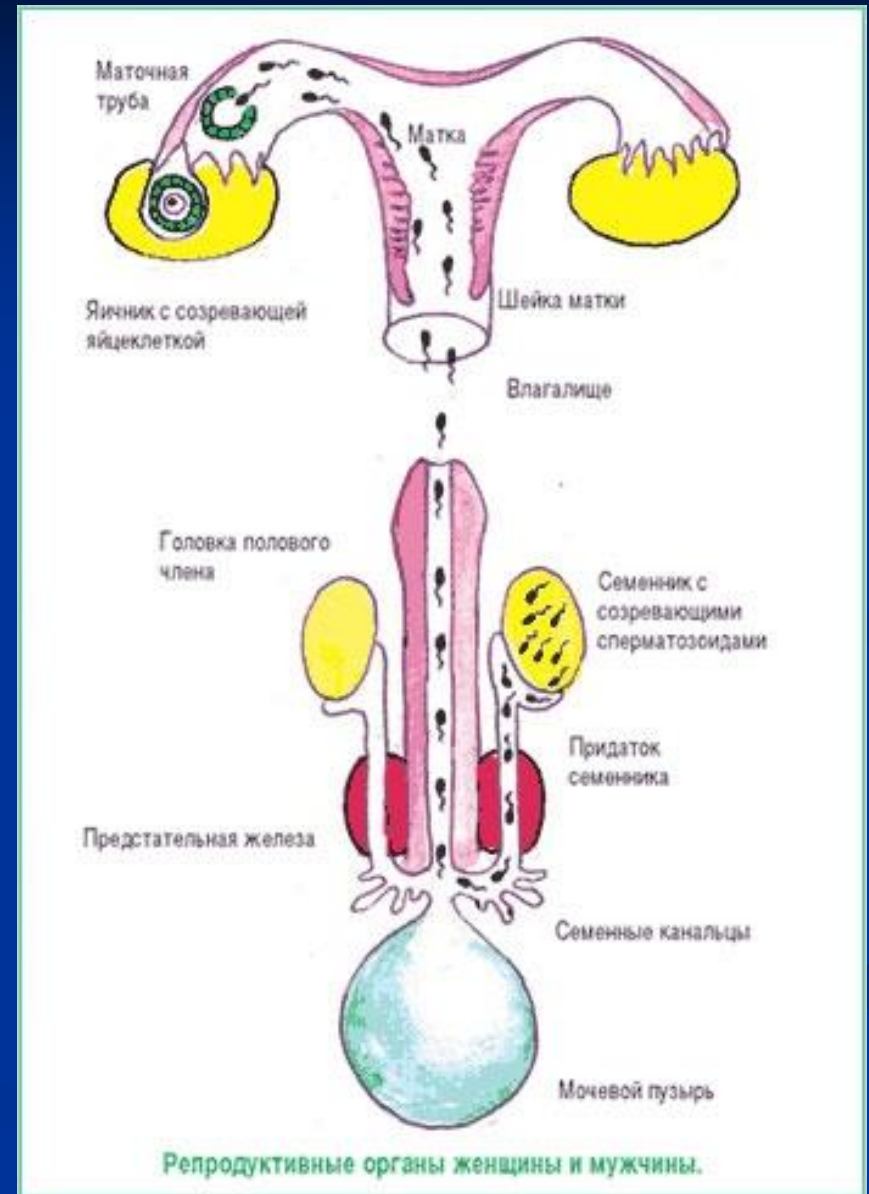
Ендокринне безпліддя

- частота 20-40%;
- обумовлено порушенням процесу овуляції, нездатністю яйцеклітини до запліднення або імплантації ембріону внаслідок гормональної дисфункції;
- причини: с. Шерешевського-Тернера, змішана форма дисгенезії гонад, гермафродитизм, адреногенітальний синдром, синдром тестикулярної фемінізації, гіпопітуїтаризм, гонадотропний гіпогонадизм;
- однією з провідних причин є синдром Штейна-Левенталя (синдром полікістозних яєчників).

Імунологічне безпліддя

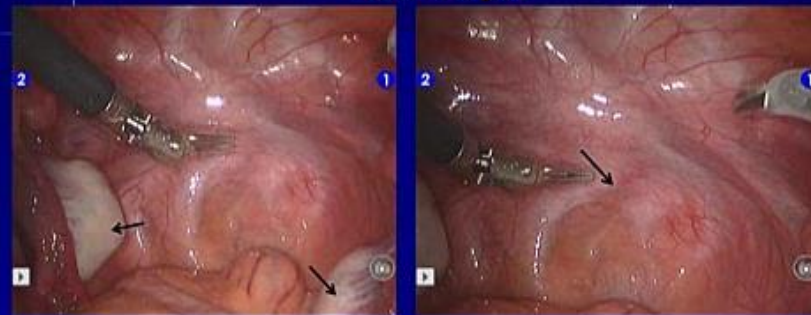
■ серед причин виділяють наявність специфічних ізоантитіл до сперматозоїдів у піхві, слизу каналу шийки матки, ендометрію, маткових трубах, фолікулярній і перитонеальній рідині, аутоантитіл до блискучої зони яйцеклітини, клітинам зернистого шару або аутоімунне ураження яєчників.

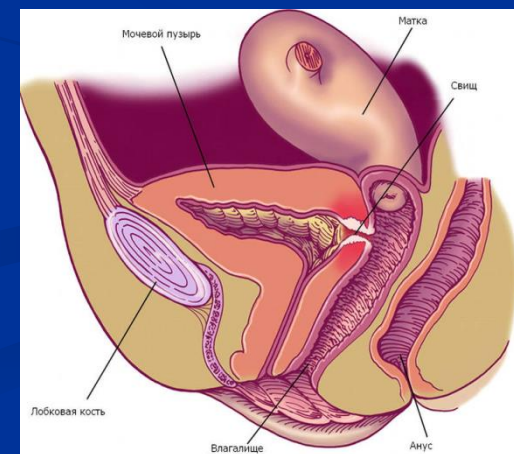
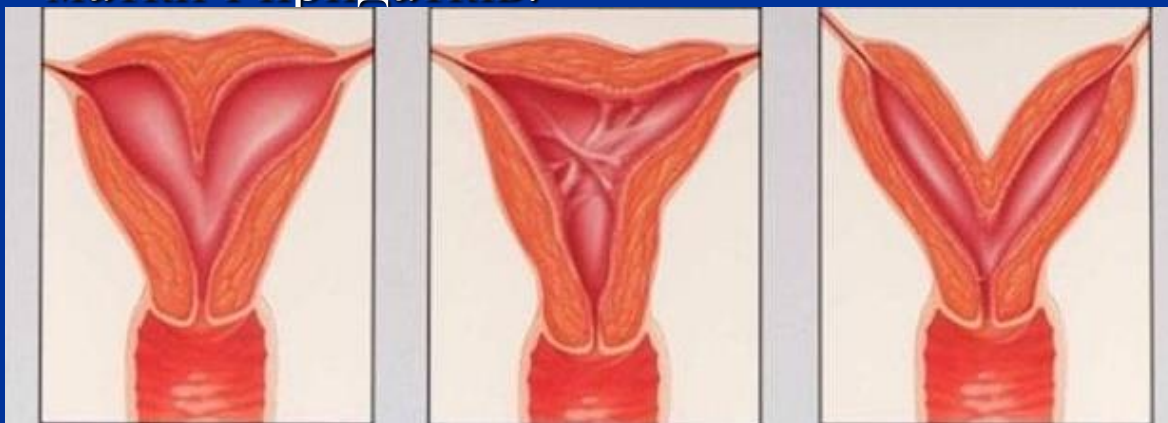
Безпліддя, обумовлене анатомічними порушеннями

■ причини: різні аномалії розвитку жіночих статевих органів, хірургічне видалення матки, маткових труб, яєчників, травми статевих органів з утворенням сечостатевих або кишково-статевих норниць, внутрішньоматкові синехії (синдром Ашермана), пухлини матки і придатків.

Синдром Майера-Рокитанського-Кюстера

- врожденное отсутствие матки и влагалища
- нормальная функция яичников
- женский фенотип и кариотип
- часто встречающееся сочетание с другими врожденными пороками развития (скелета, органов мочевого выделения)

Чоловіче безпліддя

- частота - близько 40% випадків;
- є не захворюванням, а симптомом різних хвороб;

Виділяють:

1) секреторне безпліддя:

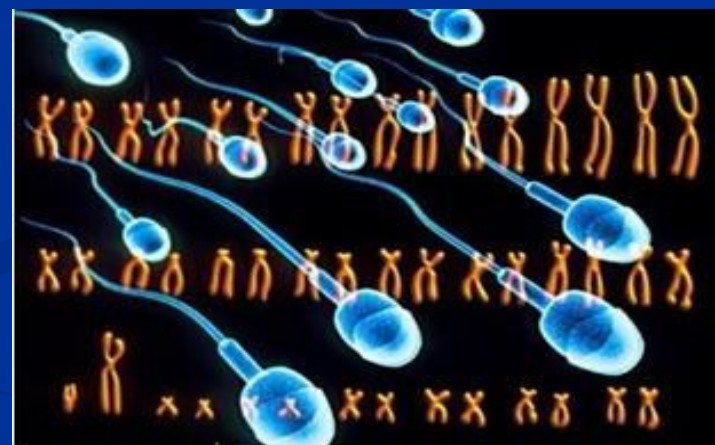
- а) секреторно-ендокринне (недостатність статевих залоз);
- б) секреторно-токсичне (екзогенна інтоксикація);

2) екскреторне безпліддя:

- а) екскреторно-токсичне (запальна або інша інтоксикація сім'явивідних шляхів);
- б) екскреторно-обтураційне (обструкція сім'явивідних шляхів);

3) змішана форма безпліддя;

4) імунологічне безпліддя.

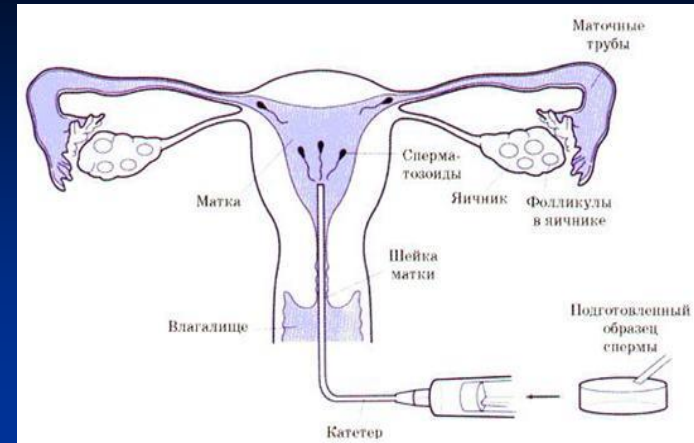

Допоміжні репродуктивні технології

- стандартна процедура запліднення *in vitro* з переносом ембріонів у порожнину матки;
- перенос гамет, зигот і ембріонів в маткові труби;
- мікроманіпуляції на гаметах для лікування чоловічого безпліддя (ІЦІС, часткове розсічення блискучої зони, введення сперматозоїдів під блискучу зону яйцеклітини і т.п.)
- ДРТ із застосуванням донорських яйцеклітин і ембріонів;
- сурогатне материнство;
- кріоконсервування сперматозоїдів, ооцитів і ембріонів;
- штучна інсемінація спермою чоловіка або донора.

Допоміжні репродуктивні технології

- штучна інсемінація;

- запліднення in vitro;

- методика ІЦІС;

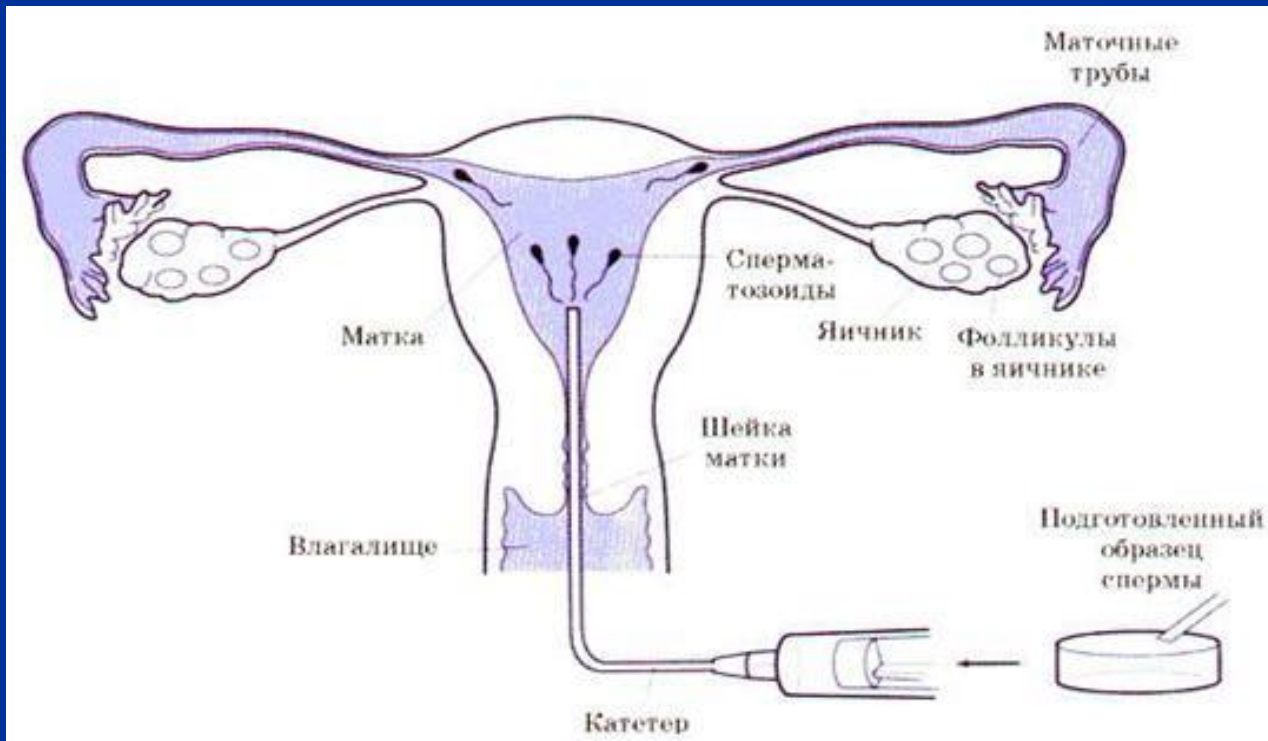
Стандартне обстеження перед застосуванням ДРТ:

- анамнез;
- комплексне гінекологічне обстеження;
- кольпоскопія з цитологією;
- аналіз і бактеріологічне обстеження виділень з піхви і цервікального каналу;
- обстеження на інфекції, що передаються статевим шляхом;
- флюорографія;
- УЗД органів малого тазу;
- метросальпінгографія;
- комплексне гормональне обстеження (пролактин, ФСГ, ЛГ, тестостерон, естрадіол, кортизол, гормони щитоподібної залози та ін.);

- графік базальної температури за останні 2-3 циклу;
- імунологічне обстеження (тест контакту сперми зі слизом каналу шийки матки, MAR-тест прямий і непрямий, дослідження антиспермальних антитіл та ін.);
- висновок терапевта про можливість виношування вагітності;
- рентгенологічне дослідження області турецького сідла (при підвищеному рівні пролактину);
- ендоскопічні методи (лапаро- і гістероскопія);
- комплексне обстеження партнера (спермограма в динаміці, обстеження на ПСШ, флюорографія, консультація андролога і ін.)

Штучна інсемінація

- найбільш поширений метод допоміжної репродукції, що складається в інструментальному введенні сперми в піхву, шийку матки, порожнину матки; застосовують переважно внутрішньоматкову інсемінацію спермою чоловіка або донора.

Показання

■ інсемінація спермою чоловіка:

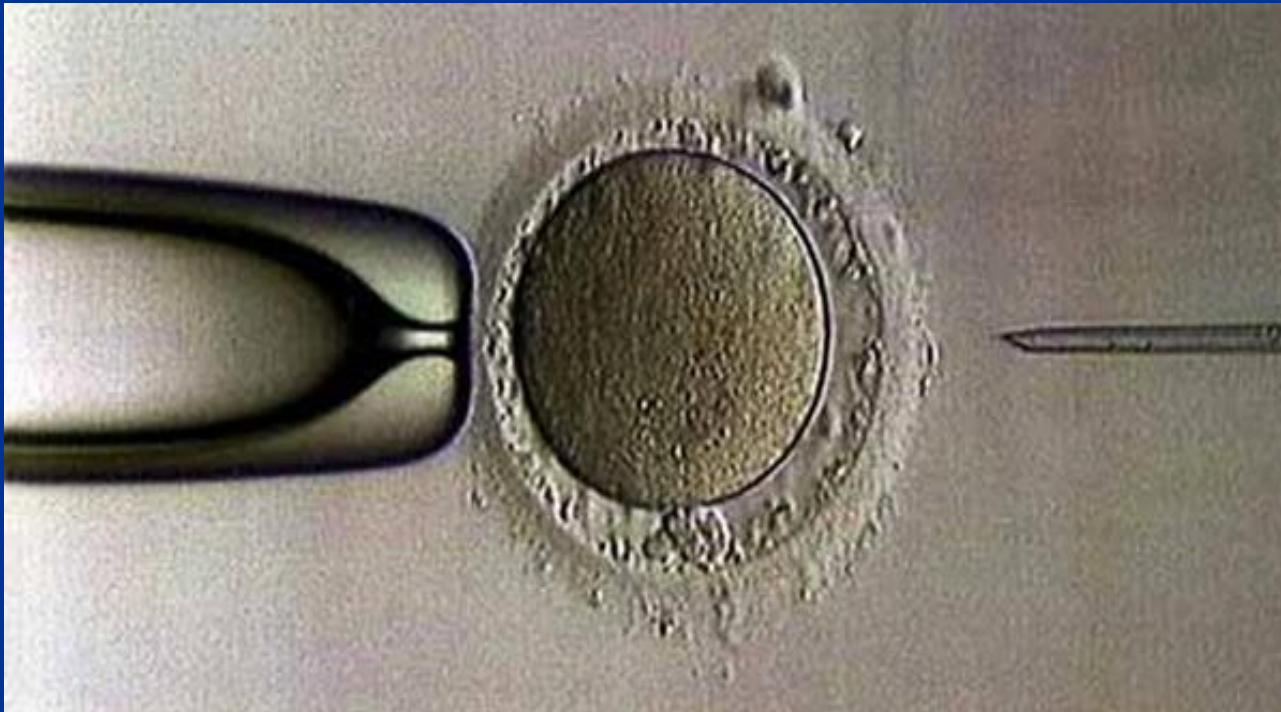
- ✓ гіпоспадія сечівника;
- ✓ імпотенція;
- ✓ відсутність еякуляції;
- ✓ олігоспермія зі збереженою нормальною рухливістю сперматозоїдів;
- ✓ вагінізм і аномалії розвитку піхви;
- ✓ імунна агресія слизу каналу шийки матки.

■ інсемінація спермою донора:

- ✓ олігоастеноспермія III ступеня;
- ✓ азооспермія;
- ✓ спадкові хвороби з високою ймовірністю народження хворої дитини.

Запліднення in vitro

- перенесення ембріонів в порожнину матки

Показання:

■ жіноче безпліддя:

- ✓ абсолютне трубне безпліддя (відсутність маткових труб або їх непрохідність);
- ✓ безпліддя, викликане ендометріозом (при відсутності ефекту від медикаментозної терапії);
- ✓ ендокринне безпліддя при відсутності ефекту від інших методів лікування;
- ✓ безпліддя нез'ясованого генезу при відсутності ефекту від ІСЧ (протягом 6 циклів);
- ✓ безпліддя, обумовлене цервікальним фактором, за умови відсутності ефекту від лікування методом ІСМ (протягом 6 циклів);
- ✓ безпліддя, обумовлене відсутністю або функціональною неповноцінністю яєчників або матки (в цьому випадку програма ЗІВ включатиме використання донорських яйцеклітин, ембріонів або програму сурогатного материнства);

■ чоловіче безпліддя:

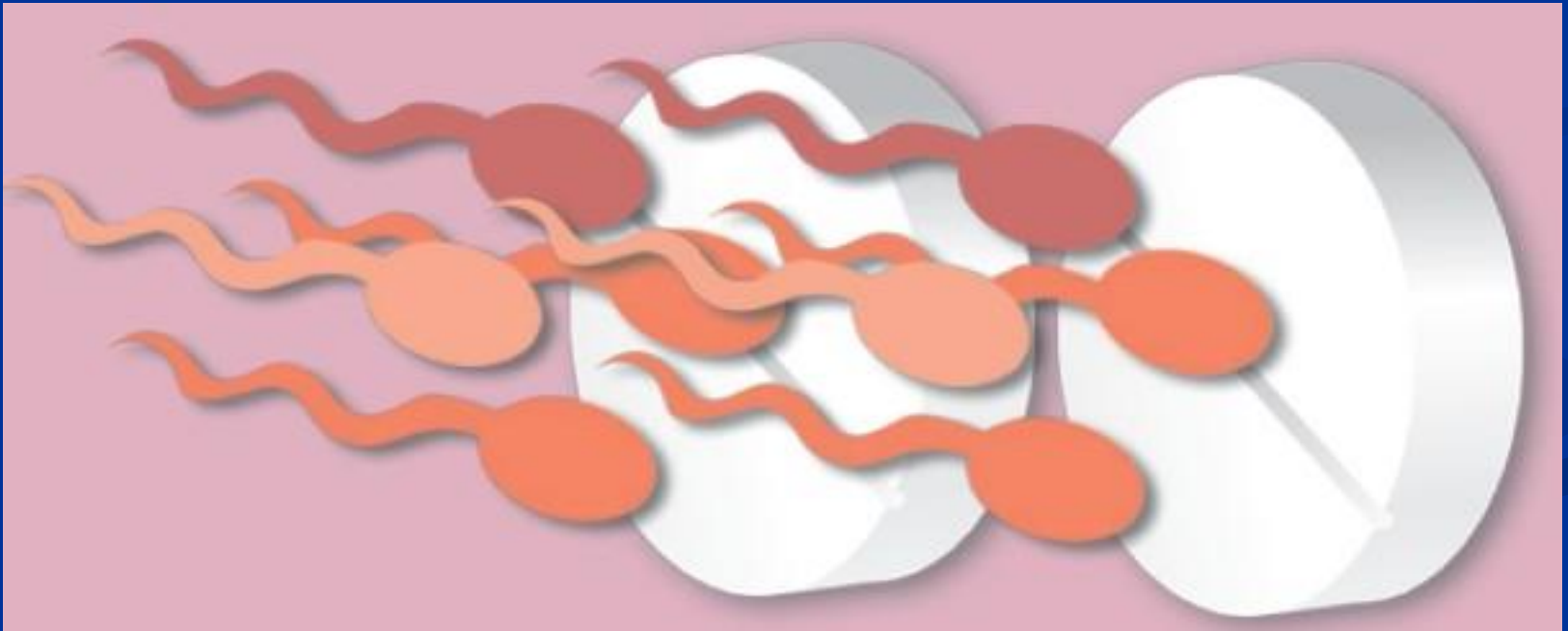
- ✓ олігоастеноспермія I-II ступеня при неможливості проведення або неефективності ІСЧ.

Методика ІЗІС

- інтрацитоплазматична ін'єкція сперматозоїдів, застосовується при тяжких порушеннях сперматогенезу.

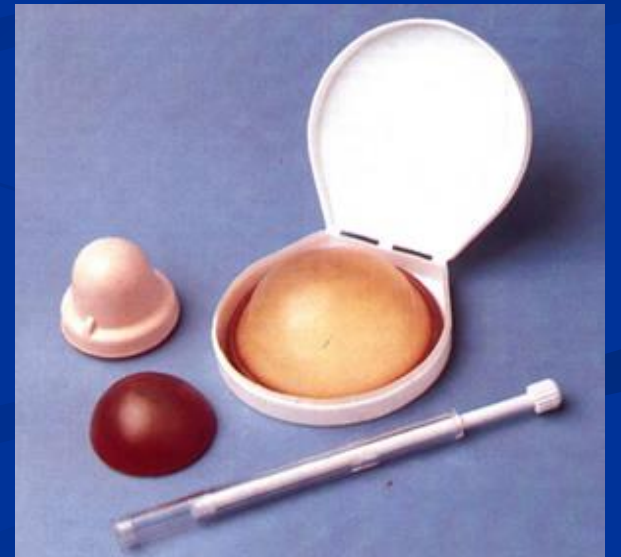

Контрацепція – запобігання
незапланованої вагітності, одна зі
складових системи планування сім'ї.

Бар'єрні методи контрацепції і сперміциди

- презервативи (чоловічі та жіночі), діафрагми, ковпачки, губки, сперміциди;
- запобігають проникненню сперми в піхву або шийку матки механічним, хімічним шляхом або їх поєднанням.

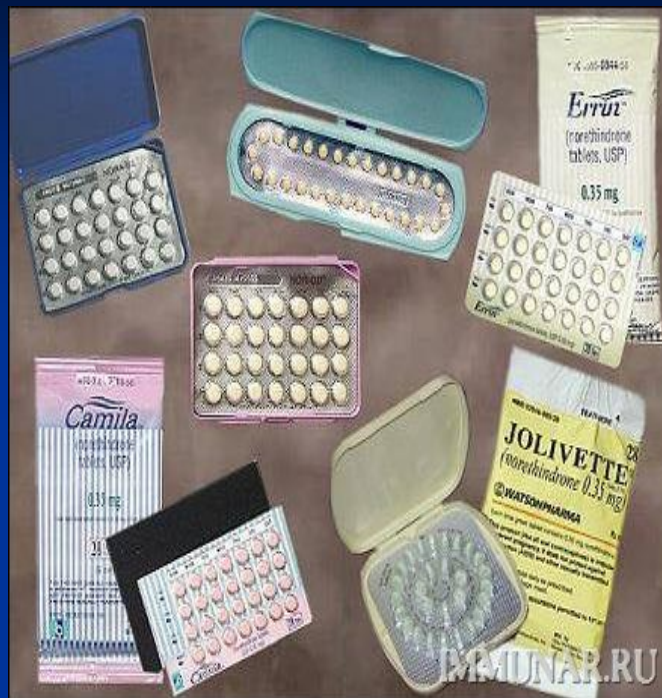
Природні методи планування сім'ї

- календарний, температурний, цервікальний, симптотермальний, МЛА;
- загальний принцип - контроль за фізіологічними ознаками овуляції і фазами менструального циклу, в які запліднення малоймовірно.

Гормональна контрацепція

- препарати, що містять естрогени і прогестагени, що володіють ефектом гальмування овуляції;
- ОК (монофазні, двофазні, трифазні, чисто прогестинові);
- ІК (комбіновані, що містять естрогенний та гестагенний компонент; містять лише прогестагени);
- підшкірні імплантати («Норплант»).

© Mayo Foundation for Medical Education and Research. All rights reserved.

Гормональна контрацепція

- комбінований
гормональний пластир
Evra

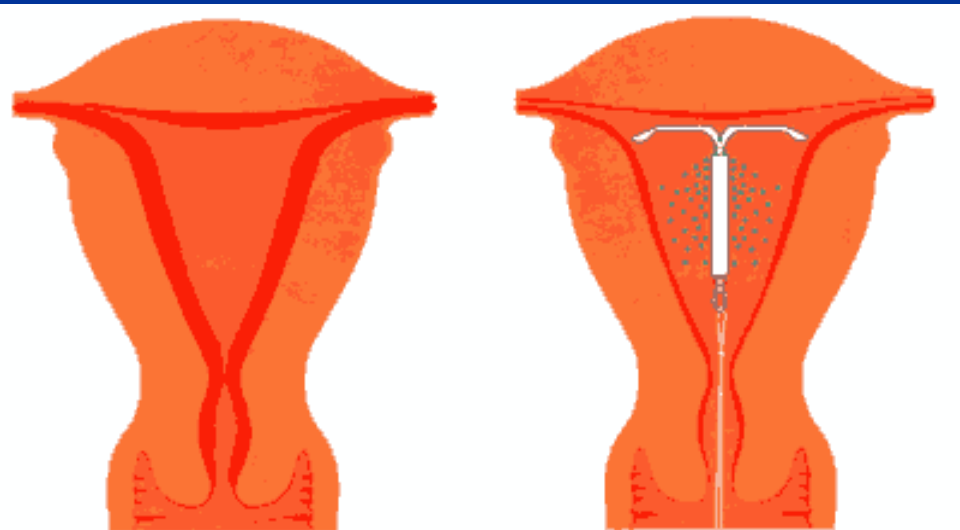
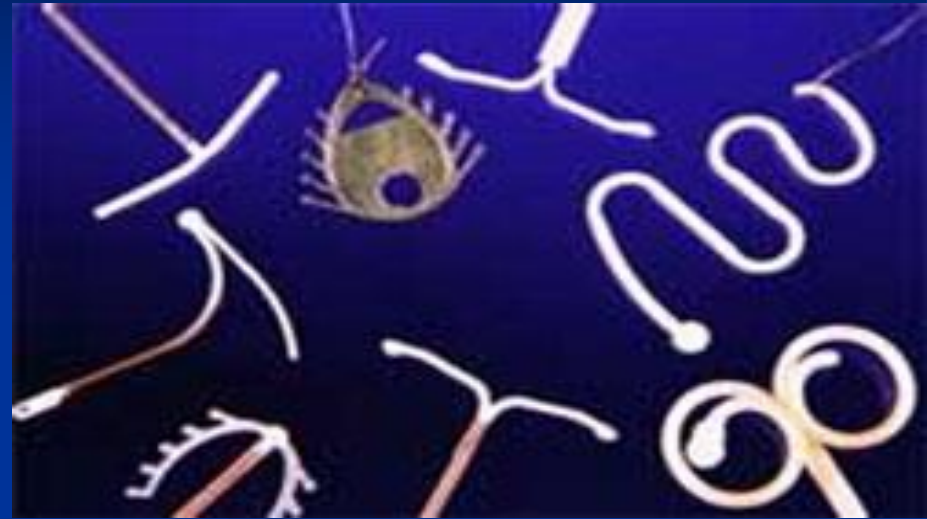
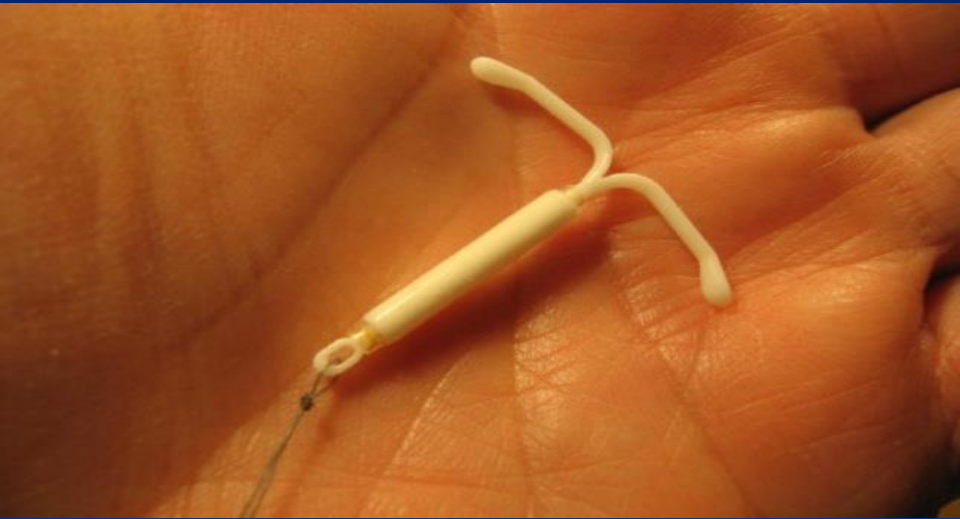

- комбіноване
гормональне кільце
NuvaRing

Внутрішньоматкові контрацептиви

- порушують процес імплантації заплідненої яйцеклітини

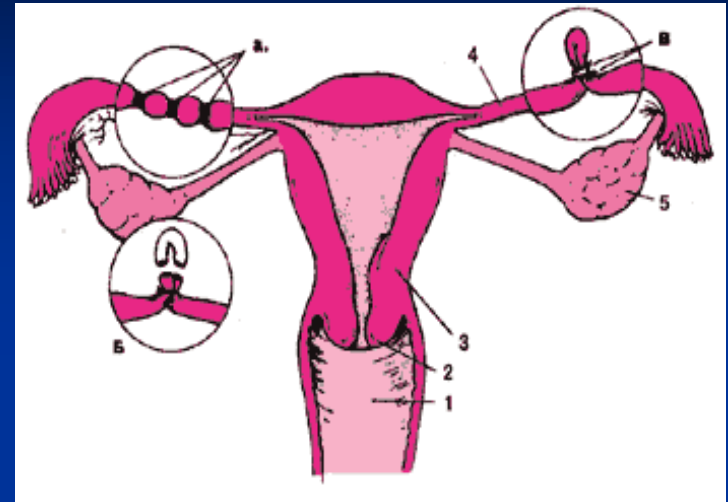
Невідкладна (посткоїтальна) контрацепція

- збірне поняття, в основі якого лежить принцип використання різних видів контрацепції в першу добу після незахищеного статевого акту з метою запобігання настанню вагітності.

Добровільна хірургічна стерилізація

■ Жіноча - полягає в блокуванні маткових труб (перев'язка, перетин або клемування кільцями, скобами, коагулювання);

■ Чоловіча - вазектомія (висічення сім'явиносних протоків).

